

Uniek.

08

MARTIN GRIFT
BLIKT TERUG

10

AR CONDITIESCAN
VOOR VITALERE
ZEUGEN

18

BIOLOGISCHE
WETGEVING
PLUIMVEE

35

ONTZORGINGS-
PLAN
FRUITTEELT

*Bestuur, directie en medewerkers
van AR wensen u fijne feestdagen
en alle goeds voor 2022.*

AR realiseert

Jaargang 10 | Winter 2021

Agenda

10-14 **BIOKENNISWEEK**

JANUARI Online

12 JANUARI **MAISAVOND**

Tuil

13 JANUARI **MAISAVOND**

Didam

20 JANUARI **MAISAVOND**

Voorthuizen

25 JANUARI **AKKERBOUWDAG**

De Duikenburg, Echteld

27-30 **JUMPING AMSTERDAM**

JANUARI RAI, Amsterdam

2-6 **KWPN HENGSTENKEURING**

FEBRUARI Brabanthallen, Den Bosch

17 MAART **LUNCHBIJEENKOMST DISTRICT
VELUWE**

De Essenburcht, Kootwijkerbroek

18 MAART **LUNCHBIJEENKOMST DISTRICT
BETUCO**

De Duikenburg, Echteld

21 MAART **LUNCHBIJEENKOMST DISTRICT
ACHTERHOEK-LIEMERS**

De Radstake, Heelweg

22 MAART **LUNCHBIJEENKOMST DISTRICT
VALLEI-ZUID**

Restaurant De Hof, Renswoude

24 MAART **LUNCHBIJEENKOMST DISTRICT
RIJN EN HEUVELRUG**

Dorpshuis De Toekomst, Langbroek

9 APRIL **ALGEMENE VERGADERING +
EVENEMENT 10 JAAR AR**

Vestiging AR, Wageningen

EVENEMENT 10 JAAR AR

Op 9 april vieren we samen met u dat coöperatie AR tien jaar bestaat. We ontvangen u graag op onze vestiging in Wageningen. Naast leuke activiteiten, krijgt u veel ruimte om onder het genot van een hapje en een drankje bij te praten met collega-ondernemers. We combineren dit evenement met de Algemene Vergadering.

GAAN DE BIJEENKOMSTEN DOOR?

Dit is afhankelijk van de maatregelen die de overheid treft. We houden u op de hoogte. Op onze website www.argroep.nl vindt u de meest actuele informatie.

Uniek is een uitgave van AR

Editie: Winter 2021

Redactie: afdeling communicatie & PR

Redactieadres: Postbus 610,
6700 AP Wageningen, T 0317-499599,
redactie@argroep.nl

©Copyright. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder schriftelijke toestemming van AR.

05

TERUGBLIK AR
JONGEREN-
EVENEMENT

35

FRUITTELER
DE HEUS

14

VARKENSHOUDER
HENDRIKS

22

VARKENSHOUDER
SCHÜLTING

16

FRUITTELEERS
VAN WIJK

28

VETZUREN IN
MELK

AGENDA	2
VOORWOORD	4
COÖPERATIE	5
VARKENS	7
PLUIMVEE	18
RUNDVEE	25
MEDEWERKER	30
PLANT	32
COLUMN	36
BEDRIJFSONTWIKKELING	37
FAMILIE	39

Beste leden,

voorwoord

Op het moment dat ik dit schrijf lopen de coronacijfers sterk op. Nog nooit was het aantal besmettingen zo hoog. Een flinke tegenvaller; iedereen dacht dat we met de vaccinaties de pandemie onder controle hadden.

Binnen AR zijn de corona-maatregelen ook weer aangescherpt. Dit is noodzakelijk om alle bedrijfsprocessen draaiende te houden. Het vergt veel van onze medewerkers om onder deze uitdagende omstandigheden en met uitval van collega's alles op tijd uit te leveren.

Op 20 september is de eindverantwoordelijkheid van AR overgedragen van Martin Grift aan onze nieuwe bestuurder, Arjen van Nuland. Een bijzonder moment omdat Martin 18 jaar leiding heeft gegeven aan AR. Ook via deze weg wil ik Martin bedanken voor de goede en prettige samenwerking. Hij heeft de rvc altijd op een open en transparante wijze van informatie voorzien. Zijn leiderschapstijl waarin hij zijn managers veel verantwoordelijkheid gaf, heeft AR veel goeds gebracht. Martin hecht veel waarde aan samenwerken. Dat heeft erin geresulteerd dat we met veel collega's goede samenwerkingen hebben op allerlei gebieden. Martin laat een sterke organisatie achter die klaar is voor de toekomst.

We zijn voornemens om op zaterdag 9 april 2022 in de ochtend onze Algemene Vergadering te houden op de locatie in Wageningen. Tijdens deze vergadering vindt ook het officiële afscheid van Martin plaats. Ook zullen we dan afscheid nemen van onze commissaris André Wikkerink, hij is niet meer herkiesbaar. Daarnaast willen we die dag vieren dat AR 10 jaar bestaat. Met z'n allen willen we er een mooie dag van maken.

Op 10 november vond het AR Jongerenevenement plaats bij Aeres MBO in Barneveld. Vanuit de jongeren was er veel belangstelling voor het thema 'Kun je geld verdienen met duurzaamheid?'. Diverse sprekers gaven een inleiding. Hierbij was er veel interactie tussen de jongeren en de sprekers. In zijn algemeenheid staan de jongeren positief tegenover het thema duurzaamheid. De sprekers gaven ieder op hun eigen wijze aan hoe je er een goed verdienmodel uit kunt halen. De dag werd afgesloten met de AR Pubquiz en een buffet. We kijken terug op een

heel geslaagde en inspirerende dag.

De rvc heeft in haar vergadering van juni de investering voor de realisatie van een nieuwe Welkoopwinkel in Geldermalsen goedgekeurd. In september is de bouw aanbesteed en de verwachting is dat we begin 2022 gaan starten met de nieuwbouw aan de Parallelweg in Geldermalsen.

In de huidige krimpende markt hebben we een mooie plus in de voeromzet weten te realiseren. Wel zijn er zorgen over de hoge voerkosten voor onze leden. Bij AR Plant lopen de omzetten goed door en is er sprake van een mooie omzetgroei. Rijnzate zit op begroting en de Welkoopwinkels doen het weer uitzonderlijk goed.

Ik wil u samen met uw gezin gezonde en prettige kerstdagen wensen en een voorspoedig 2022.

Menso Tijssen

Voorzitter bestuur

KUN JE GELD VERDIENEN MET DUURZAAMHEID?

Zo'n 130 agrarische jongeren bezochten het AR Jongerenevenement dat op 10 november bij Aeres MBO in Barneveld plaatsvond. Het thema was 'Kun je geld verdienen met duurzaamheid?'. De jongeren hebben een boel kennis opgedaan en genoeg stof tot nadenken mee naar huis genomen.

Na de opening door de dagvoorzitter was het woord aan onze nieuwe algemeen directeur Arjen van Nuland. "Een coöperatie is bedoeld om ondernemers verder te helpen en is dus zeker ook geschikt voor jongeren. Dit gaat hand in hand met het thema duurzaamheid. Want het is jammer om de toekomst van jongeren over te laten aan de ouderen", aldus Arjen.

License to produce

Stefan Regelink, specialist duurzaamheid binnen AR, legde uit hoe je duurzaamheid kunt zien als verdienmodel. "Mensen associëren duurzaamheid vaak met veel kosten maken. Het is daarom belangrijk om de verschillende belangen bij elkaar te brengen, van dierenwelzijn tot belastingvoordeel tot algemene gezondheid." Belangrijk daarbij is de 'License to produce'. Dit houdt in dat je aan een verdienmodel of product werkt waar mensen over 5 of 10 jaar nog steeds geld voor willen betalen.

Duurzaamheid binnen AR

Vervolgens ging Stefan in op duurzaamheid binnen AR. Speerpunten hierbij zijn de CO₂-footprint van eindproducten, regionale grondstoffen en circulaire grondstoffen. De CO₂-footprint is een optelsom van de hoeveelheid CO₂ die nodig is in alle productiefasen. Op de vraag 'Wat heeft een lagere CO₂-footprint, sojaschroot uit Zuid-Europa of Noord-Amerika?' antwoordde het merendeel Zuid-Europa. Dit bleek niet juist te zijn. Noord-Amerikaanse sojaschroot heeft minder CO₂-uitstoot doordat het klimaat in Noord-Amerika beter is om soja te verbouwen. De opbrengst per hectare is hierdoor groter en dit weegt op tegen het extra transport. Regionale

grondstoffen zijn ook een thema binnen duurzaamheid. Stefan geeft aan dat regionaliteit een relatief begrip is en dat het afhangt van het product, de schaal waarop het geproduceerd wordt en de emotie van de consument. Door regionale grondstoffen te gebruiken kunnen kringlopen makkelijker gesloten worden. Circulaire grondstoffen zijn bijvoorbeeld afvalproducten van voedingsmiddelen zoals patat. Deze kunnen gevoerd worden aan vee, wat weer tot nieuwe producten leidt zoals vlees en melk. Maar al die duurzaamheid moet wel betaald worden. "De tijd van erover praten is nu wel voorbij", stelt Stefan. "Steeds meer partijen in de keten maken concrete stappen."

[LEES VERDER OP PAGINA 6 →](#)

→ VERVOLG PAGINA 5

On the way to PlanetProof

Vervolgens was het woord aan Arno Oostdam van FrieslandCampina. Omdat de vraag naar duurzamere producten toenam heeft FrieslandCampina in 2018 het keurmerk 'On the way to PlanetProof' geïntroduceerd. Dit keurmerk wordt toegekend aan producten die op een duurzamere manier geproduceerd zijn. Het keurmerk is gestart binnen het merk FrieslandCampina, maar is al snel doorgezet naar andere private labelmerken. Arno: "Het keurmerk en duurzaamheid zijn en blijven in ontwikkeling en er is genoeg ruimte voor verbetering. Het is aan ons om het keurmerk te laten groeien en daarmee de landbouw verder te verduurzamen. Duurzaamheid is een kans!"

Unieke samenwerking

De laatste sprekers waren Simon Schilt en Jasper de Jong. Zij spraken over het nieuwe coöperatieve voedselmerk 'Onze markt'. Jasper stelt samen met een team

het assortiment samen voor Coop Supermarkten. Simon is een van de founders van 'Onze Markt'. Jasper is geïnspireerd geraakt door het verhaal van Simon en zo is een samenwerking ontstaan. Jasper begint zijn presentatie met een prijsvergelijking van twee A-producten: 1,5 liter halfvolle melk van FrieslandCampina en 1,5 liter Coca-Cola. Het publiek vindt het prijsverschil belachelijk (cola is ongeveer 50 cent duurder dan melk) terwijl Jasper stelt dat het ook knap is dat Coca-Cola zo'n prijs kan vragen voor zijn product. De prijs wordt bepaald door vraag

en aanbod van een product. Om de prijscyclus te doorbreken, moet er iets veranderen. En daar komt 'Onze Markt' om de hoek kijken.

Eerlijke prijs

'Onze Markt' is een coöperatief voedselmerk. Het initiatief staat voor eerlijker voedsel, eerlijker prijs en transparantie voor zowel de consument als de producent. Er moet een verandering komen in de winstmarges van producten. Door middel van vragenlijsten wordt getest wat consumenten belangrijk vinden bij een bepaald product - van prijs tot kwaliteit. Door de eisen die een consument stelt verandert de prijs. 'Onze Markt' is begonnen met het product aardappelen. Begin december zullen aardappelen onder dit merk in de Coop-winkels liggen. De eerlijke prijs waar 'Onze Markt' voor staat is een stabiele prijs. Simon geeft aan dat de prijsafspraken die zij maken vaststaan voor drie jaar. De consumentenprijs ligt wel wat hoger dan gemiddeld, maar doordat de consument eigenaarschap en betrokkenheid voelt zal zijn betalingsbereidheid stijgen.

De dag werd afgesloten met een leuke pubquiz en lekker eten.

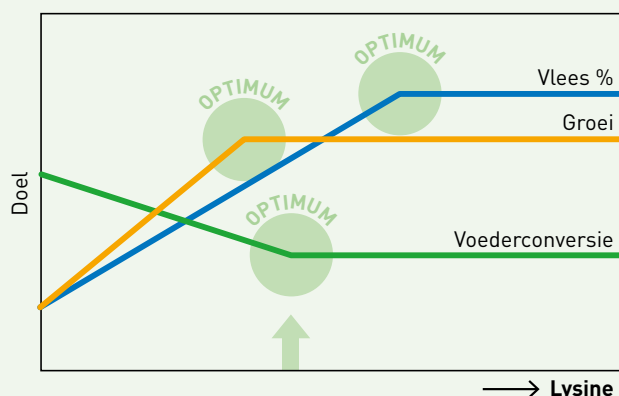

Uw vleesvarkensspecialist bijgeschoold

In het najaar is het varkensteam bijgeschoold over vleesvarkens. Het thema was 'Gezond hARd groeien'. Graag delen wij de belangrijkste inzichten met u.

- Elien Gorisse van **FeedValid** hield een verhaal over het gebruik van circulaire grondstoffen bij vleesvarkens. De conclusie was dat er zeker kansen liggen, maar dat samenwerking en innovatie noodzakelijk zijn op dit vlak.
- Daarna deelde Stan Quinten van **Van Loon Group** zijn visie op de afzet van varkensvlees in Nederland. We moeten zorgen dat consumenten varkensvlees meer waarderen. Een Nederlandse vlag op de verpakking van Nederlands varkensvlees kan hierbij helpen.
- **Trouw Nutrition** nam het team mee in de werking en functie van de maag bij vleesvarkens. Om hard te kunnen groeien is het belangrijk de maag en darmen gezond te houden. Nieuwe waarderingssystemen zijn nodig om meer inzicht hierin te krijgen.
- Een belangrijk onderdeel van varkens houden is economie. Kasper Bekker van **SaldoAdvies Varkenshouderij** liet het team zien dat je moet blijven rekenen wanneer je vleesvarkens houdt. Vragen als licht of zwaar opleggen, licht of zwaar afleveren en duur of goedkoop voeren kwamen aan de orde.
- Onderzoeksinstituut **Schothorst Feed Research (SFR)** heeft zich voorbereid op de toekomst. De accommodatie is aangepast. Vooral de ventilatie heeft een facelift gehad. Op deze up-to-date proefaccommodatie doet AR voerproeven met het varken van de toekomst.
- Een uitgebalanceerde groei vraagt om een uitgebalanceerd menu. **SFR** lichtte de rol van aminozuren toe. Het is belangrijk om te weten wat het doel is

Grafiek 1: Optimum lysinegehalte per doel.

waarop je optimaliseert. Het lysinegehalte moet hoger wanneer je op vlees optimaliseert en lager wanneer je op groei optimaliseert. Met behulp van nieuwe synthetische aminozuren zijn er minder natuurlijke eiwitbronnen nodig.

- **Selko** nam het team mee in de wereld van zuren. Welk zuur kies je bij welk probleem en waarom? Maar ook werd besproken hoe zuren werken in het varken. Verschillende zuren hebben een verschillende pH. Weet u welke pH cola heeft? Het antwoord is: 2,4. Erg zuur maar wel lekker!

MEER INFO

Wilt u meer weten over de onderwerpen die tijdens de studiedag aan de orde zijn geweest? Vraag ernaar bij uw specialist varkens.

Onderzoeksinstituut Schothorst Feed Research.

MARTIN GRIFT BLIKT TERUG

Na 20 jaar neemt Martin Grift afscheid van AR. In september heeft hij het stokje van algemeen directeur overgedragen aan Arjen van Nuland. In dit artikel blikt Martin terug op zijn loopbaan bij AR en kijkt hij vooruit naar de toekomst.

Waarom ben je nu gestopt?

Martin: “De reden om te stoppen is simpelweg mijn leeftijd. Bij mijn aanstelling als algemeen directeur is die afspraak binnen de rvc gemaakt. Ik zou om die reden in 2020 al stoppen, maar door het vertrek van Albert Getkate als operationeel directeur én door de coronacrisis hebben we besloten mijn vertrek met een jaar uit te stellen. Begin 2021 is het bestuur op zoek gegaan naar een opvolger. Met de huidige omzetten en financiële resultaten van AR heb ik de leiding van de onderneming in september met een goed gevoel over kunnen dragen aan Arjen.”

Wat waren de grootste veranderingen tijdens je loopbaan?

“De grootste verandering begon in de jaren '80 waarbij de agrarische sector moest kantelen van ‘maximaal produceren’ naar ‘produceren met aandacht voor milieu en dierenwelzijn’. Die ontwikkeling loopt nog steeds door. Kijk maar naar het stikstofbeleid, kringlooplandbouw, de vraaggestuurde ketens, de ontwikkeling richting biologische producten, maar ook in de plantaardige sectoren waar gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen steeds meer onder een vergrootglas liggen en het gebruik ervan onder druk staat. Andere grote veranderingen zijn de ontwikkeling naar het kwaliteitsdenken, de professionalisering van de agrarische sector en schaalvergroting. Tegelijkertijd is de ruimte om te ondernemen steeds kleiner geworden, zowel de fysieke ruimte (grond) als de mentale ruimte door de toenemende maatschappelijke druk. Die complexiteit van al deze invloeden en eisen zal blijven toenemen.”

Wat zijn voor jou ijkpunten in je loopbaan bij AR?

“Belangrijke ijkpunten zijn bijvoorbeeld het verdwijnen van de top-coöperatie Cebeco en de deelname in Verbeek Broederij en Opfok. Maar ook het afscheidnemen van diverse deelnemingen zoals Cefetra, Agrovision, PreMervo en natuurlijk Verbeek. De overname van Van Cooten Diervoeders en de fusie

tussen Agruniek en Rijnvallei zijn volgens mij belangrijke stappen geweest voor de continuïteit van onze coöperatie. Ook de deelname in Proeftuin Randwijk en de samenwerkingsverbanden zoals CropSolutions, Coöperatief Varen en Bio-NL zijn mooie voorbeelden van hoe je samen sterk kunt zijn en blijven. Een persoonlijke gebeurtenis die erg veel impact had op mijn leven, maar ook op de mensen in mijn directe omgeving, was het overlijden van mijn vrouw Annelies in 2014. Ik ben nog steeds dankbaar voor de steun en het begrip dat door de rvc en de collega's is getoond.”

Wat zie jij als de belangrijkste strategische keuzes van AR?

“Het werken vanuit de vier pijlers voer, plant, op- en overslag en winkels zorgt voor duidelijkheid in het verdienmodel. Daarnaast is het openstaan voor samenwerking een belangrijke succesfactor in het belang van de leden. Samenwerken is volgens mij ook de ander iets gunnen. Via samenwerking op die manier kunnen we efficiënter werken en prijsvoordelen behalen. Daarnaast kun je het investeren in mensen als een strategische keuze zien. We hebben in mijn ogen uitstekende mensen in dienst. Dat is de kern.”

Waar ben je trots op?

“Als ik kijk wat er nu staat als onderneming, daar ben ik trots op. Ik geloof in het coöperatieve model. AR is een moderne coöperatie die zich houdt aan de coöperatieve grondbeginselen en weet te groeien in een krimpende markt. Dit hebben we samen met de stakeholders - leden, medewerkers, samenwerkingspartners - bereikt. En zoals onze voorzitter Menso Tijssen, regelmatig benadrukt: AR is een echte coöperatie en de basis is transparantie. Daar kan ik me helemaal in vinden.”

Wat zie jij als de kracht van AR?

“De kracht van AR zit in dicht bij de leden en afnemers zijn én in de betrokkenheid van leden en medewerkers bij wat we aan het doen zijn. Binnen AR hoeft je nooit te vragen of het werk afkomt. In het weekend, buiten werktijd, het werk wordt afgemaakt. Wanneer medewerkers in het veld iets opmerken, nemen ze dat mee de organisatie in en wordt er zo nodig actie onder-

“AR laat zien wat de kracht is van een moderne coöperatie: er zijn voor de leden en samen bouwen aan een krachtige agrarische sector.”

nomen en lossen we het zo goed mogelijk op. Samen gaan we ervoor om dingen te realiseren. Daarnaast werken we vanuit onze kernwaarden betrokken, eerlijk, gedreven én samen. Hiermee zijn we in staat om onze leden en collega's onder alle omstandigheden te ondersteunen en te werken aan continuïteit.”

Hoe kijk jij naar de toekomst van de agrarische sector?

“Er verandert veel, voortdurend. De klimaatproblematiek en onderwerpen als dierenwelzijn, circulariteit en herkomst van grondstoffen zijn onderwerpen die ook de komende jaren een enorme invloed hebben op de sector. Wat ons gaat helpen is dat er in Noordwest-Europa een enorme behoefte is aan een kwalitatief hoogstaand product. Dat kunnen we - als agrarische sector in Nederland - leveren. Hiervoor moeten we wel blijven inspelen op de vragen uit de markt waarvoor we produceren. Doen we dat op de juiste manier, dan is er zeker een toekomst voor de agrarische sector in Nederland.”

Evenement: 10 jaar AR

Als coöperatie willen we graag dicht bij onze leden staan. Het tienjarig jubileum van AgruniekRijnvallei willen we daarom graag samen met u en onze medewerkers vieren op zaterdag 9 april.

Het evenement vindt plaats bij onze vestiging in Wageningen. Uiteraard zullen wij zorgen voor het nodige vertier. De inwendige mens wordt ook niet vergeten. Noteert u 9 april alvast in uw agenda? Medio januari ontvangt u meer informatie.

Vitalere zeugen door AR Conditiescan

Zeugen met een goede conditie krijgen vitalere biggen en hebben een betere biest- en melkproductie. Een spek/spiermeting geeft een goede indruk van de conditie van de zeug. Sinds kort heeft AR hiervoor een nieuw apparaat ter beschikking waarbij snel en eenvoudig ook de diepere speklagen én de spierlaag goed gemeten kunnen worden.

De dikte en de verhouding van de spek- en spierlagen geven veel inzicht in de conditie van de zeug. Ook laat het zien waar met het voer op gestuurd kan worden. Zo zegt een te dunne speklaag dat de zeug te weinig eiwit en energie uit het voer kan halen waardoor ze haar vetreserves gaat aanspreken. Te veel spier kan bijvoorbeeld leiden tot moeilijkheden bij het werpen. AR kan hierop sturen met voeding specifiek gericht op de aanzet van spek of juist van spier.

Wat is een AR Conditiescan?

Britt Engelsman, specialist varkens bij AR, voert de AR Conditiescan uit en vertelt wat het precies inhoudt: "We kennen al meer dan 25 jaar het spekmeten maar met deze techniek gaan we verder. We gebruiken een echo-apparaat waarmee we een dwarsdoorsnede van de huid kunnen maken. Je meet bij de achterste rib van een zeug en dan ongeveer vijf centimeter naast de ruggengraat. In de dwarsdoorsnede kun je heel mooi

en goed de spierlaag en de drie speklagen zien. Het apparaat dat we gebruiken onderscheidt zich van andere apparaten doordat ook die derde speklaag en de spierlaag goed in beeld worden gebracht. Dit is uniek en zegt veel over de conditie van de zeug.”

Verschillende stadia

Britt: “We maken een nulmeting van de verschillende stadia van de dracht. Voor een gemiddeld bedrijf zijn dit 20 zeugen per fase en voer je zo’n 100 metingen uit in een ochtend of een middag. Deze meting voeren we nog minimaal twee keer uit. Dit geeft een mooi beeld van het bedrijf en zo is het mogelijk om het verschil te zien na een aanpassing of juist om te controleren of het nog steeds goed loopt.”

Complete conditiescan

Britt vertelt wat de varkenshouder hier vervolgens mee kan: “Het resultaat van de meting is een complete conditiescan van de zeugen. Zo weet je waarop je kunt sturen om de zeugen in een perfecte conditie te krijgen waardoor de zeug optimaal kan presteren. Soms lijkt een zeug op het oog en het gewicht heel mooi, maar zie je door de spek/spiermeting dat er bijvoorbeeld te veel spier is en te weinig spek. Dit kan problemen geven bij het werpen of bij het herstel na de dracht.”

Bedrijven met eigen opfok

Voor zeugenhouders en in het bijzonder voor bedrijven met eigen opfok is de conditiescan erg belangrijk en interessant. Britt: “De opfok vormt de basis voor de kwaliteit en de prestaties van de rest van het bedrijf. De juiste conditie in de opfok is daardoor misschien wel het belangrijkste. Met deze metingen kunnen we het conditieverloop van de opfok van de gelten nog beter in kaart brengen dan met alleen wegen.”

Kosten AR Conditiescan

“Er zijn geen kosten verbonden aan de spek/spiermeting”, vertelt Britt. “Het is een service van AR voor klanten en potentiële klanten. Het geeft ons extra handvaten om voor de varkenshouder een perfect aansluitend voer te maken. Met de resultaten van de meting kunnen we bepalen of de zeug ondersteuning nodig heeft tijdens dracht en lactatie.”

Eerste reacties

Er is ervaring opgedaan met Provimi. Een aantal bedrijven heeft in een pilot meegedraaid. Hiermee is een benchmark opgebouwd om te beoordelen wat per zeugenlijn goed en niet goed is. Momenteel rollen we de AR Conditiescan voor zeugen uit in de markt. Britt: “We hebben inmiddels bij verschillende zeugenhouders metingen uitgevoerd. Ze reageren enthousiast en geven aan dat het meten tot nieuwe inzichten en verbeteringen heeft geleid.”

Ook de conditie van de zeugen verhogen?

Wilt u weten of een AR Conditie-scan interessant is voor uw bedrijf? Neem dan contact op met onze specialist varkens Britt Engelsman, 06-12836120.

GOED LICHTMANAGEMENT VERBETERT WELZIJN EN PRESTATIES

Licht heeft een grote invloed op het welzijn en de prestaties van varkens. Zorg daarom voor een optimaal lichtklimaat in de varkensstal.

Het is belangrijk dat het lichtklimaat wordt aangepast aan de behoeften van het varken. Licht beïnvloedt de biologische klok van het varken, zijn sociale gedrag en zijn algehele activiteit. Een correct lichtklimaat is afhankelijk van verschillende factoren waaronder lightspectrum, lichtverdeling en lichtintensiteit.

Gezichtsvermogen varken

Doordat de ogen aan de zijkant van de kop zijn gepositioneerd heeft een varken een groot gezichtsveld zonder dat het zijn kop hoeft te draaien. Hierdoor kan een varken gemakkelijk gevaar detecteren. Aan de andere kant is het voor een varken moeilijker om afstanden in te schatten. Dit komt door het

relatief kleine binoculair gezichtsvermogen (beide ogen nemen gelijktijdig hetzelfde voorwerp waar) van een varken.

Lightspectrum

Het zichtbare spectrum is het gedeelte van het spectrum dat gezien kan worden door het varkens-oog. Het zichtbare spectrum van varkens reikt van 380-694 nm met piekgolflengten op 439 nm (blauw) en 556 nm (groen). Door het licht aan te passen aan het zichtbare spectrum van het varken zal het gezichtsvermogen verbeteren. Dit zal leiden tot verbeterd (sociaal) gedrag, beter gebruik van de omgeving en minder stress.

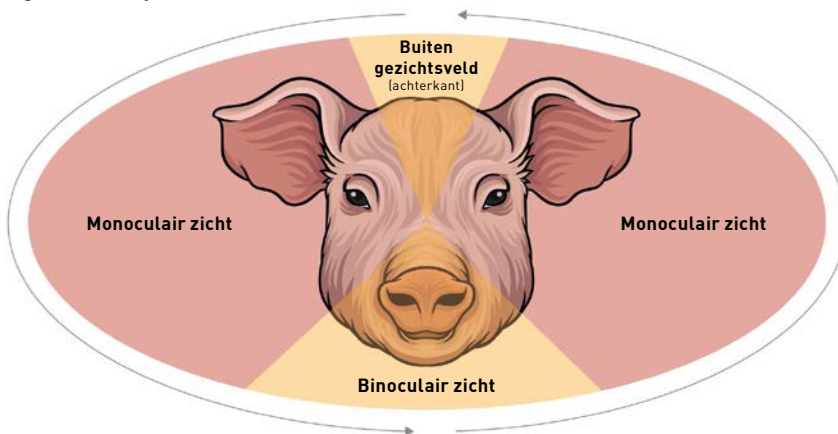
Lichtverdeling

Varkens hebben een hekel aan schaduwen, heldere vlekken en witte en zwarte patronen. Dit kan komen doordat ze slecht diepte kunnen inschatten. Varkens hebben de neiging om naar een helderder verlicht gebied te lopen en kunnen tegenstribbelen wanneer schaduwen of vlekken over de loopgang vallen. Het is hierdoor belangrijk dat het licht gelijkmatig in de stal wordt verdeeld.

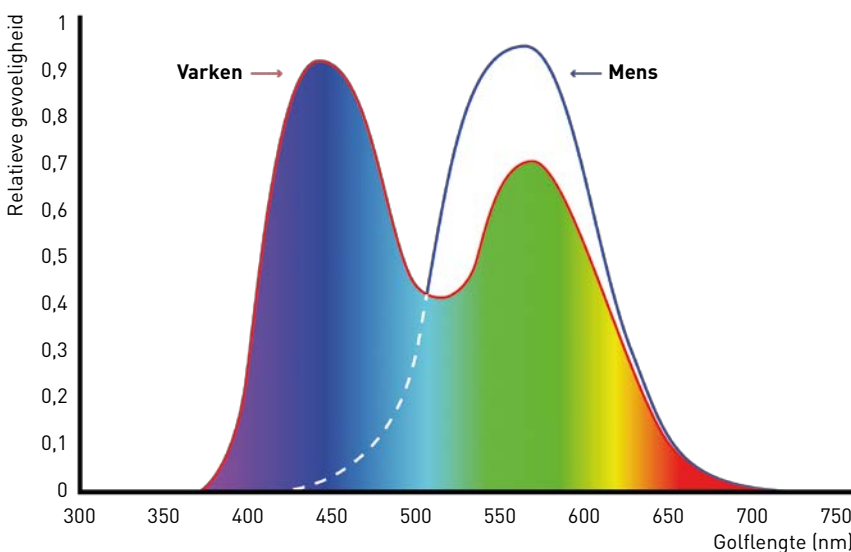
Lichtflikkering

Varkens zien lichtflikkering op dezelfde manier als mensen. Dit betekent dat varkens flikkeringen op een vergelijkbaar niveau zullen opmerken. Voor mensen kan

Figuur 1: Het panoramische zicht van een varken.

Figuur 2: Spectrale gevoeligheid van varken versus mens.

lichtflikkering leiden tot hoofdpijn, vermoeide ogen en concentratieverlies. Ook bij varkens heeft het een negatieve invloed op de gezondheid.

Lichtintensiteit

Lichtintensiteit staat voor de helderheid van licht gemeten in lux. Er is geen unaniem advies over de aanbevolen lichtintensiteit voor varkens in verschillende levensfasen. De Europese wetgeving inzake verlichting voorziet in een minimum van 40 lux met ten minste acht uur licht per dag. Door het gebruik van een juiste lichtintensiteit kunnen onder andere vruchtbaarheid, groei en de interval spenen-dekken verbeterd worden.

Aantal uren licht

Studies met varkens hebben aangetoond dat een lange fotoperiode (aantal uur licht per dag) een positieve invloed heeft op de productieresultaten. Om de prestaties te optimaliseren, is het belangrijk om in elke fase van het leven van het varken de juiste fotoperiode te bieden.

Daglichtsimulatie

Om zonsopkomst en -ondergang te simuleren is het belangrijk dat de verlichting geleidelijk kan dimmen. Op deze manier wordt de natuurlijke situatie gesimuleerd en kunnen de varkens zich rustig voorbereiden op de dag en de nacht. Dit leidt tot een afname in stress en een toename in dierenwelzijn.

Conclusie

Een optimaal lichtklimaat in de varkensstal ondersteunt het welzijn en de prestaties van varkens in grote mate. Door het licht aan te passen aan het zichtbare spectrum van het varken zal het gezichtsvermogen van het varken vooruitgaan, wat uiteindelijk het (sociale) gedrag, het gebruik van de omgeving en het stressniveau zal verbeteren. Door een gelijkmatige lichtverdeling te bieden, kan ongewenst gedrag worden voorkomen, terwijl niet-flikkerend licht een positief effect heeft op de gezondheid van het varken. Het toepassen van de juiste lichtintensiteit, het geleidelijk dimmen van de verlichting en het toepassen van het juiste aantal uren licht kan de prestaties van het varken aanzienlijk verbeteren.

Bron: HATO Agricultural Lighting

Nieuwe vleesvarkensstal Terkeurs

Op 4 december stond er een open dag gepland op het Vleesvarkensbedrijf Terkeurs-Knor in Vriezenveen. Helaas hebben we in goed overleg met Gerrit Terkeurs en de overige standhouders besloten om de open dag niet door te laten gaan vanwege de coronasituatie in Nederland.

Omdat het bedrijf in Rijssen door de gemeente wordt weggekocht voor woningbouw is Terkeurs op zoek gegaan naar een nieuwe locatie om het bedrijf voort te zetten. Voor Gerrit Terkeurs is dit een nieuwe en belangrijke stap. In Vriezenveen heeft hij een nieuwe vleesvarkensstal gebouwd volgens de eisen van het Beter Leven-keurmerk. In de hokken is voldoende afleidingsmateriaal aanwezig. Verder is er een inweeksysteem voor het voer gerealiseerd.

De komende tijd wordt er een video opgenomen van de nieuwe stal. Deze video zullen wij delen via Facebook en onze digitale nieuwsbrief. Wij wensen Gerrit Terkeurs heel veel succes met de nieuwe stal.

Familie Hendriks blij met nieuwe opfokstal

Op zaterdag 16 oktober hield de familie Hendriks uit Witharen een open dag ter ere van de realisatie van een nieuwe innovatieve opfokstal.

Wilko en Francis Hendriks hebben een fokbedrijf met 1.000 zeugen en 2.500 opfokzeugen. Met de nieuwe stal zijn er 2.500 opfokplaatsen bijgekomen. Opvallende innovaties in de stal zijn onder andere de infraroodvloerverwarming, de contraroterende kleppen in de luchtinlaat en de Happy Feeder (zie ook artikel hiernaast).

Licht en ruim

De nieuwe stal is licht en ruim opgezet. Zowel met daglicht - aan de noordzijde van de stal bevinden zich grote ramen - als met led-licht wordt er gezorgd voor ruim voldoende licht in de stal. Wilko Hendriks: "Dit helpt ons bij het selecteren van de dieren en het heeft een positieve uitwerking op de cyclus van de zeugen."

Rust in het voeren

Als voersysteem heeft Hendriks gekozen voor dubbele Groba-voerbakken. Hierdoor zijn de vreetplekken ruim. Dit brengt rust in de stal doordat zowel dominante als ranglagere dieren de kans krijgen om rustig te vreten. De vijzel hiervan wordt ook gebruikt voor de structuurmix (Agrumix Wroetstimulans). Deze wordt op een bijzondere manier gevoerd, namelijk via de 'Happy Feeder'. Dit is een voorraadbak met daarin een ketting die in beide hokken uitkomt. Wanneer de dieren met de ketting spelen valt er wat structuurmix op de dichte vloer. Wilko: "Dit is mooi afleidingsmateriaal dat er gelijk voor zorgt dat de dieren

voldoende ruwvoer binnenkrijgen. Ruwvoer is belangrijk voor de darmontwikkeling en daarmee voor de algehele gezondheid. Het draagt bij aan de levensduur van de zeugen. Bovendien zorgt het voor een verzadigd gevoel waardoor ze rustiger zijn. Door het spelen met de ketting, het gerammel en de beloning met voer kunnen ze hier waarschijnlijk de hele dag mee bezig zijn."

Duurzame keuzes

De energievoorziening wordt gerealiseerd door zonnepanelen. Hendriks: "We hebben gekozen voor infraroodvloerverwarming in een dichte vloer. Grote voordelen van infraroodvloerverwarming zijn de snelheid van verwarmen, de gelijkmatige verspreiding van de warmte en het voorkomen van warmteverliezen. Zo heeft de vloer door de hele afdeling heen dezelfde temperatuur."

Nevelinstallatie in luchtinlaat

Voor een goede ventilatie zonder tocht zijn de inlaatkleppen voor

de luchtinlaat aan de zijgevel van de stal geplaatst. Wilko: "We hebben gekozen voor roterende kleppen zodat we luchtingslag in het systeem kunnen voorkomen. Daarnaast hebben we de nevelinstallatie aan de binnenkant geplaatst." Hendriks merkt nu al voordeel van het goede klimaat in de stal: "De gelten blijven ontzettend uniform en kunnen de voercurve met gemak aan."

Automatisch ontwormen

Het ontwormen gebeurt automatisch en wordt uitgedoseerd in de wegerhut. Hendriks: "Ik vindt het essentieel dat dit op het juiste moment plaatsvindt. Door het ontwormen in een tijdscurve te zetten op basis van levend gewicht kunnen er geen fouten gemaakt worden."

Tijdens de open dag mocht de familie Hendriks veel belangstellenden verwelkomen. We wensen de familie Hendriks veel werkplezier en succes met de nieuwe stal.

HAPPY VARKENS MET NIEUWE INNOVATIE

Varkens willen wroeten en hun omgeving verkennen. Om het welzijn van de varkens te vergroten hebben Smits Agro, AR en varkenshouder Wilko Hendriks van Fokbedrijf Hendriks samen de Happy Feeder en bijpassend verrijkmateriaal (te weten Agrumix Wroetstimulans) ontwikkeld.

Gedurende een periode van 3-4 maanden is de innovatie uitgebreid getest op het bedrijf van Wilko Hendriks. Tijdens deze testfase is onder andere gekeken naar de manier van verstrekken, de grootte van het gat en de verschijningsvorm van het verrijkmateriaal. Onlangs heeft Wilko Hendriks deze innovatie in gebruik genomen in zijn nieuwe opfokzeugenstal in Witharen.

MINDER VERVELING

De Happy Feeder is een systeem waarmee verrijkmateriaal volautomatisch aan de varkens verstrekt kan worden. Wanneer de varkens met de ketting gaan spelen valt er een beloning uit; Agrumix Wroetstimulans. Varkens worden gestimuleerd om door middel van wroeten, ruiken, bijten en kauwen het verrijkmateriaal te onderzoeken. De leefomgeving van de varkens is zo interessanter gemaakt waardoor ze zich minder snel vervelen. Doordat er telkens maar een beetje Agrumix Wroetstimulans uitvalt is de verspilling beperkt.

VOLAUTOMATISCH

De Happy Feeders zijn aangesloten op de bestaande vijzel waardoor het verstrekken volautomatisch verloopt. Meerdere keren per dag kan de Happy Feeder worden gevuld. De Happy Feeder is bevestigd op het tussenschot tussen twee hokken en heeft twee openingen zodat per twee hokken maar één hopper nodig is. Doordat de ketting van het ene naar het andere hok loopt is er interactie tussen de twee hokken. Wanneer ze in het ene hok met de ketting spelen beweegt de ketting ook in het andere hok en worden de varkens in dat hok gestimuleerd om er ook mee te spelen.

AGRUMIX WROETSTIMULANS

De Agrumix Wroetstimulans is een structuurmix die bestaat uit verschillende onbewerkte grondstoffen. Doordat de grondstoffen onbewerkt zijn blijft de vezelstructuur behouden en blijven de productiekosten laag. Hierdoor is het product aantrekkelijk geprijsd. Door structuurmix aan opfokzeugen te verstrekken leren ze vezels te verteren en krijgen ze meer maaginhoud. Dit is belangrijk voor een vlotte en makkelijke voeropname in de kraamstal. De structuurmix is ook zeer goed inzetbaar als afleidingsmateriaal voor vleesvarkens. De Happy Feeder in combinatie met de Agrumix Wroetstimulans voldoet aan de eisen die aan verrijkmateriaal worden gesteld.

*“Eerst de klant,
dan de plant.”*

ZACHTFRUITBEDRIJF MET VISIE

AART VAN WIJK UIT OPIJNEN IS EEN HARDE WERKER, EN DAN LIEVER MET DE HAND DAN MET TECHNIEK. SAMEN MET ZIJN VROUW ANIKA HEEFT HIJ IN 13 JAAR TIJD VANUIT HET NIETS ZACHTFRUITBEDRIJF ‘DE SIKKERT’ VAN 21,5 HECTARE OPGEBOUWD.

Als boerenzoon op een veeteeltbedrijf koos Aart voor de fruitteelt, zonder achterban van thuis uit, wel met wat ervaring op zak van baantjes in zijn jeugd. “Ik ben begonnen met twee handen en een snoeischaar.”

Man van de praktijk

Aart: “Snoeien vind ik het mooiste wat er is. En ’s nachts spuiten. Dan is alles zo rustig, je hoort alles.” Aart spuit volgens zichzelf soms te gauw. “Ik kijk naar wat goed is voor de plant”, vertelt hij. Dan komt het nog wel eens van pas dat hij CAF-adviseur Geert van Gessel kan bellen. Geert: “Dan zeg ik soms: Aart, dat is niet nodig. Het vorige middel werkt nog, of: je mag dit middel maar beperkt gebruiken.” Dit aspect van de

samenwerking waardeert Aart. “Geert is van de theorie, ik van de praktijk.” Ze leren van elkaar. Aart is ook een kritische klant en steekt dat niet onder stoelen of banken. “Ik zet de boel op scherp.”

100 plukkers

De bedrijfsvoering doet Aart in de eerste plaats samen met zijn vrouw Anika. Aart is echt de buitenman, heeft naar eigen zeggen het liefst modder onder zijn nagels en doet al het werk buiten. Anika hielp vroeger op alle terreinen mee, maar buigt zich nu vooral over de administratie en de personeelsplanning. En dat is een beste klus met 100 plukkers in de zomer. Samen hebben ze twee kinderen, Mats (6 jaar) en Liz (3 jaar).

Flink uitgebreid

De teelt bestaat uit rode bessen, bramen en witte bessen. Sinds 2016 zijn ze gaan opschalen en groeide het bedrijf van 4,5 naar 21,5 hectare. Aart heeft één vaste, Nederlandse medewerker, een vaste groep van tien Roemenen en een grote groep plukkers voor in de zomer. Aart is bezig met een grote nieuwe loods die ook accommodatie aan medewerkers gaat bieden.

Geschikt voor alle retail

Aart probeert de helft van zijn bessen 5 MRL (maximale residu limiet) te telen. "Dan zijn ze geschikt voor alle retail." Ook hier komt het advies van Geert goed van pas. Aart is zich ervan bewust dat de bovenwettelijke eisen de komende jaren waarschijnlijk steeds strenger worden. Geen makkelijke opgave, maar Aart buffelt verder. "Wat er ook gebeur(t), de Sikkert gaat deur" is hun bekende bedrijfskreet.

Spuut op gps

Aart heeft een spuit van H.S.S. op gps met spuitmonitor gekocht, samen met een nieuwe trekker. Nu kunnen ze met z'n tweeën spuiten. "Ik deed dit liever allemaal zelf, maar een bekende was een tijdje terug uit de running. Ik heb daar veel werkzaamheden opgevangen. Dat zette me aan het denken en ik ben met Anika gaan kijken wat in ons bedrijf niet door kan gaan als ik een tijdje uitgeschakeld zou raken. Toen kwamen we erop dat dat alleen het spuiten is. Ik moet wel zeggen: de nieuwe spuit is erg handig. Normaal spoot ik alles in 20 uur; ik ging dan aan één stuk door tot het klaar was. Met de nieuwe machine gaat het veel sneller en hoef je niks meer te doen dan alleen sturen."

Mooie ontwikkeling

Wat vindt Geert opvallend aan het bedrijf? "Aart en ik hebben nog samen aan de zandschep gestaan." Aart vult direct aan: "Nou ja, ik aan de schop en jij hield de bomen vast." Geert vindt het knap dat Aart van één medewerker is uitgegroeid tot een respectabel bedrijf. "Dat vind ik mooi om te zien. Aart is ook iemand die altijd zijn visie haalt. Soms moet hij bijsturen, maar hij haalt het wel."

Nederland te duur

Het mooiste aan zijn vak vindt Aart de vrijheid, het zelf keuzes maken. Het minst leuk vindt hij alle regels en de oneerlijke eisen. "Nederland is te duur om goedkoop te kunnen telen. De kostprijs van kleinfruit is heel hoog en de marges zijn heel klein." Hij is tevreden over de samenwerking met CAF, hoewel hij vindt dat ze het zachtfruit meer op de kaart mogen zetten. "Specialistische materialen hebben ze vaak niet, ik moet dan spullen gebruiken die appel- en perentelers gebruiken. Dat vind ik echt een aandachtspunt."

Toekomst

Aart en Anika weten nog niet exact wat de vervolgstappen zijn. Voor Anika mag het na deze harde groei eerst wel even stabiliseren. En natuurlijk komt de mooie schuur eraan. Aart geeft aan dat er voor de bedrijfscontinuïteit nog wel wat stappen te zetten zijn, zoals mogelijk in tunnels of onder glas gaan telen, om het plukvenster te verruimen en daarmee medewerkers meer werk te kunnen bieden. Ook vragen klanten soms naar nieuwe producten. En Aart's devies is: "eerst de klant, dan de plant". Genoeg mogelijkheden dus om verder te groeien.

INVLOED NIEUWE BIOLOGISCHE WETGEVING OP OPFOK, EIERMARKT EN VOER

Per 1 januari 2022 gaat de nieuwe biologische wetgeving in. De wijzigingen hebben veel invloed op de biologische legpluimveehouderij. We organiseren dit jaar daarom drie online kennisbijeenkomsten. Tijdens de tweede bijeenkomst op 28 september gingen we in op opfok, eiermarkt en voer.

Commercieel directeur Johan Schuttert kondigde in zijn openingswoord aan dat AR een vergunning heeft gekregen voor de verwerking van diermeel in pluimveevoeders. Als de leverancier er ook klaar voor is, start AR met de verwerking van deze unieke grondstof. Zolang er geen biologische variant van diermeel is, kan het alleen toegepast worden in biologische opfok- en vleeskuikenvoeders. Vismeel kan wel in biologische legvoeders ingezet worden.

Ohne Küken töten

Jan Vroegindewij van Broederij Het Anker begon zijn verhaal met OKT wat staat voor Ohne Küken

töten (geen eendagshanan doden). In Duitsland is het vanaf 1 januari 2022 verboden om eendagshanan te doden. Er zijn twee oplossingen hiervoor. Of de eendagshanan worden opgefokt of er wordt 'in ovo seksen' (geslachtsbepaling in broedeieren) toegepast. In Nederland is het nog niet verboden maar er is door de Tweede Kamer wel een motie aangenomen dat er een einde moet komen aan het doden van eendagshaantjes. Er komt een stuurgroep met LNV en de sector.

Eendagshanan opfokken

Er is niet veel techniek voor nodig om eendagshanan op te fokken. Momenteel is er voldoende stalcapaciteit beschikbaar. In de

toekomst kan dit wel een probleem worden omdat de stalcapaciteit mogelijk moet concurreren met langzaamgroeiende vleeskuikens. Het opfokken van eendagshanan is een dure oplossing.

In ovo seksen

Dit betekent dat tijdens de broedperiode wordt gekeken of een ei een haanembryo bevat of een henembryo. Hier zijn meerdere technieken voor en de techniek is nog niet uitontwikkeld. Het is nog niet bekend of het toegelaten wordt in de biologische houderij. De vraag is neergelegd bij LNV en de EU. Het kost extra broedeieren (15-35%) om hetzelfde aantal henkuikens op te kunnen zetten. Omdat nog niet duidelijk is of de techniek toegelaten wordt hebben broederijen hier nog geen rekening mee gehouden. Er is geen verschil in prestaties tijdens de legperiode tussen hennen waar de techniek is toegepast en hennen waar de techniek niet is toegepast. Jan benadrukte in zijn verhaal dat het belangrijk is om je als pluimveehouder te verdiepen in de risico's (financieel en technisch) en te zorgen dat je in lead blijft.

Biologische kuikens

Vanaf 1 januari 2022 mogen biologische legpluimveehouders alleen kuikens afkomstig van biologische moederdierbedrijven opzetten. In Duitsland geldt deze

regel al jaren. In een databank kan de beschikbaarheid van biologische opfokhennen worden gecheckt. Het is nog niet duidelijk wanneer deze databank beschikbaar komt. Wanneer er geen biologische kuikens beschikbaar zijn mogen er reguliere kuikens worden opgezet. In Duitsland wordt specifiek naar de kleur gekeken. Dit betekent dat je geen bruine kuikens hoeft op te zetten als er geen witte beschikbaar zijn. Het is nog niet duidelijk of er in Nederland naar kleur gekeken gaat worden.

Toekomst biologische sector

John Achterstraat van Kwetters ging in op de markt. In tien jaar tijd is het aantal biologische hennen binnen het KAT-kwaliteitssysteem gestegen van 5,5 miljoen in 2011 naar 9,7 miljoen in 2021. Het aandeel biologische hennen van het totaal aantal henplaatsen dat KAT-gecertificeerd wordt is gestegen van 8,71% naar 11,55%. De zelfvoorzieningsgraad van de Nederlandse legpluimveehouderij is 300%. Van de Nederlandse export gaat 80% naar Duitsland. De zelfvoorzieningsgraad van Duitsland wordt steeds groter, met name voor biologisch. Dit zorgt voor concurrentie met het Nederlandse biologische ei.

Efficiëntie in de keten

Er zijn ook zorgen. Door de hogere kostprijs als gevolg van nieuwe wetgeving (OKT, 100% biologisch voer etc.) zal de consumentenprijs van een ei stijgen. We weten nog niet wat de invloed hiervan op de consumptie zal

zijn. Verder neemt in Duitsland de vraag naar eieren van Duitse herkomst toe. Volgens John is het belangrijk dat de kwaliteit van biologische eieren geborgd blijft. Verder zijn er technische topresultaten nodig om de kostprijs te kunnen dekken en is efficiëntie in de keten belangrijk. Als voorbeeld noemde hij de onderlinge afstemming over de opzetplanning. Vraag en aanbod kunnen zo beter op elkaar worden afgestemd waardoor er minder eieren afgewaardeerd hoeven te worden. De eindconclusie van John was: de biologische sector is volwassen geworden.

100% biologisch voer

Tot slot gingen Henno van den Bruinhorst en Dennis van Vilsteren van AR in op de gevolgen van de nieuwe wetgeving voor voeding en management. Doordat straks al het eiwit biologisch moet zijn, lopen we meer risico en wordt het voer duurder. Methionine, wat een belangrijk aminozuur voor leghennen is, mag niet meer uit gangbare grondstoffen worden gehaald. Biologische alternatieven zijn slecht beschikbaar. AR beschikt over gespecialiseerde productielocaties en kan daardoor specifieke grondstoffen voor pluimvee inzetten, zoals vismeel, CCM en in de toekomst mogelijk diermeel. Het management tijdens de opstart wordt nog belangrijker. Naast de overgang naar een nieuwe stal en de ontwikkeling van het legapparaat krijgt de hen te maken met andere grondstoffen. 100% biologisch eiwit geldt immers pas vanaf 18 weken leeftijd.

Nieuw assortiment voor biologisch

Vanaf 1 januari 2022 gelden er nieuwe regels voor biologische voeding voor pluimvee. Om hier op de juiste wijze invulling aan te geven heeft AR een nieuw assortiment Structomix-legpluimveevoeders voor de biologische houderij samengesteld. Alle voeders worden geproduceerd volgens de Zuiver Voer-filosofie.

Wat gaat er wijzigen?

- 5% gangbare, eiwithoudende grondstoffen toegestaan tot 18 weken (opfokhennen), boven de 18 weken moeten de voeders 100% uit biologische grondstoffen bestaan.
- Maximaal 25% omschakelgranen (was 30%).
- 30% van de grondstoffen moet uit de regio of van het bedrijf komen (was 20%).
- Vismeel kan toegepast worden in opfok-, vlees- en legpluimveevoeders.

LEES VERDER OP PAGINA 20 →

→ **VERVOLG PAGINA 19**

Dieren voeren naar behoefte

Het is belangrijk om de hennen te voeren naar behoefte. Op basis van jarenlange ervaring en nutritionele onderbouwing hebben we een faseplan samengesteld (zie tabel). Naast verschillende fasen heeft het assortiment ook meerdere reeksen. Zo kunt u eenvoudig het voer kiezen dat past bij uw doelstellingen.

Reeksen

FLORA: met voeders uit deze reeks worden de hennen extra veilig opgestart. De Flora-voeders bevatten extra veiligheidsstoffen op het gebied van vertering en zeer goed verteerbare nutriënten.

UNIEK: deze standaardreeks zorgt voor zeer goede technische resultaten in combinatie met scherpe voerkosten per ei.

PROFIT: de Profit-reeks onderscheidt zich door goede technische resultaten in combinatie met een lage voerprijs per 100 kg voer.

Vismeele

In de fabriek in Barneveld mogen dierlijke eiwitten

zoals vismeel toegepast worden. Vismeele heeft veel voordelen voor dieren tot de leeftijd van plusminus 35 weken. Vismeele is niet alleen een goed verteerbare eiwitbron, het stimuleert ook de voeropname en het eigewicht.

W-voeders specifiek voor witte hennen

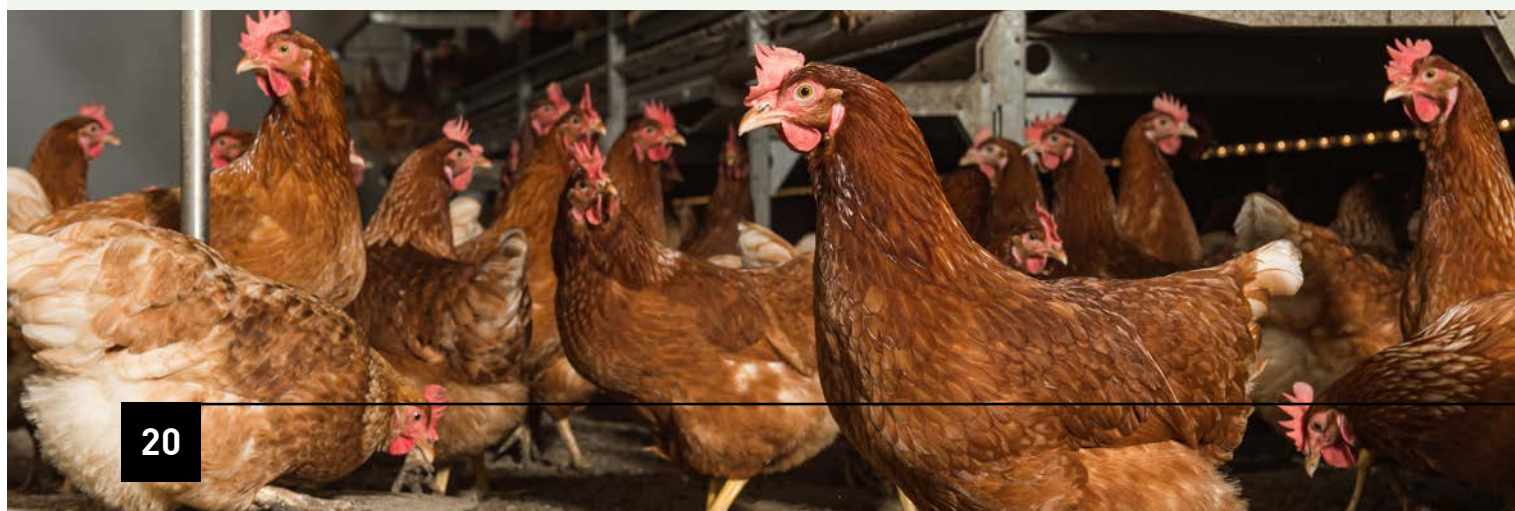
In de biologische houderij worden steeds meer witte leghennen opgezet. Het is belangrijk dat de voeders goed aansluiten bij de specifieke behoeften van deze hennen. Hiermee wordt voorkomen dat er te veel eieren < 53 gram worden geproduceerd en dat op latere leeftijd het eigewicht doorschiet. Daarnaast is het belangrijk om te sturen op darmgezondheid wat weer bijdraagt aan veel schone eieren poh. Het assortiment bevat specifieke voerlijnen voor witte leghennen, deze worden aangegeven met een W.

Voordelen nieuw assortiment:

- Voeders sluiten aan bij behoefte verschillende rassen en kleuren
- Minder eieren onder 53 gram
- Dierlijk eiwit mogelijk in de vorm van vismeel.

FASE	FOCUS OP	TE VOEREN TOT
BLG Structomix Opfok 3	Geleidelijke overgang van opfok naar leg.	Max 18 weken leeftijd
BLG Structomix Preleg	Zorgen dat de hen klaar is om te leggen.	Max 5% leg
BLG Structomix Leg Start	Voeropname, hengewicht en snelle groei van het eigewicht.	Max 25 weken
BLG Structomix Leg Sprint	Opbouw conditie hen en hoge en lange piekproductie, verder stabilisatie voeropname en geen extra stimulatie eigewicht.	Max 35 weken
BLG Structomix Leg 1	Stabiel eigewicht in combinatie met hoge piekproductie, geen extra stimulatie groei hengewicht.	Tot het einde van de ronde, wel aanvullen met extra calcium.
BLG Structomix Leg 2/3	Doorlegvermogen met behoud van schaalkwaliteit.	Afhankelijk van leeftijd en eigewicht doorschakelen naar deze fase, te voeren tot het einde van de ronde.

Tekst: Henno van den Bruinhorst

EI-AWARDS

AR heeft de €i-plus aanpak ontwikkeld om alle facetten van het pluimveebedrijf in kaart te brengen. Tijdens de analysefase worden ook de technische resultaten onder de loep genomen. Bedrijven die boven de norm hebben gepresteerd belonen we met een Ei-award.

Van de meeste klanten worden de technische resultaten bijgehouden in managementprogramma Lay-Insight. De resultaten vormen de basis voor de analyse. Hierbij wordt er gekeken wat er goed gaat en wat verbeterpunten zijn voor het huidige koppel en het volgende koppel.

Normen Ei-awards

Op basis van de bijgehouden technische resultaten reikt AR Ei-awards uit voor koppels met topresultaten. Om voor een Ei-award in aanmerking te komen zijn normen vastgesteld voor koppels afgesloten in 2020/2021. De bedrijven die hiervoor in aanmerking komen, krijgen de Ei-award(s) volgend jaar uitgereikt.

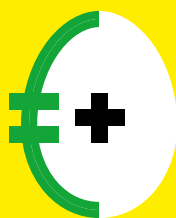
• **Bruine hennen:** 40 weken boven 90% en minimaal 350 eieren en/of 21,5 kg ei per opgehokte hen op een leeftijd van 76 weken.

• **Witte hennen:** 50 weken boven 90% en minimaal 380 eieieren en/of 23,5 kg ei per opgehokte hen op een leeftijd van 80 weken.

Tabel: Gemiddelde resultaten koppels die in aanmerking komen voor Ei-award.

	LEEFTIJD	UITVAL CUMULATIEF	EIEREN POH	KG EIEREN
Bruin gemiddeld	76	5,34	353	21,53
Top 25%	80	5,42	383	22,82
Wit gemiddeld	80	4,13	388	23,36
Top 25%	90	5,98	448	27,04

NB. De top 25% beste koppels is op basis van het aantal eieren.

€i-plus aanpak

De €i-plus aanpak, waarbij uw hennen centraal staan, bestaat uit drie componenten. Aan de basis staat ons Zuiver Voer. Daarnaast ondersteunen wij u met specialistisch advies over het management en sparren wij graag over de resultaten. Wat gaat er goed en wat zijn de verbeterpunten?

Bijzondere prestatie

Bijzondere vermelding is er voor familie Van Steenberghe uit Bennekom. Drie afgesloten koppels Dekalb White hebben bij elkaar 188 weken boven de 90% gelegd. Dit waren twee koppels scharrelhennen en één koppel biologische hennen. Laatstgenoemde koppel heeft 66 weken boven 90% gelegd! Deze prestatie is beloond met een lekkere taart.

CCM: prima varkensvoer van eigen land

Carsten Schülting voor de overdekte sleufsilo's met CCM.

Jaarrond voeren Carsten en Stefanie Schülting hun zeugen en biggen CCM (corn cob mix) van eigen land. De varkens eten het graag, het helpt ze gezond te houden en voor Schülting is het economisch aantrekkelijk om zelf voer te verbouwen.

In het Duitse Stadtlöhn, bij Winterswijk over de grens, houden Carsten en Stefanie Schülting 260 zeugen. Alle zeugen zijn Topigs TN70. Ze worden geïnsemineerd met een Piétrain-beer. De biggen gaan al jarenlang naar een vaste vleesvarkenshouder. Afgelopen jaar werden per zeug gemiddeld 32,4 biggen gespeend en 31,8 biggen afgeleverd. Bij het bedrijf hoort 45 hectare

land. Op 30 hectare teelt Schülting mais voor CCM voor de varkens, op de overige 15 hectare teelt hij tarwe en rogge voor de verkoop. "Met CCM telen we zelf prima voer voor een lage prijs", zegt Carsten. "We telen en voeren het al wel 30 jaar."

Goed gedijen op CCM

Zowel biggen als zeugen gedijen goed op CCM, weet Schülting uit ervaring. "Ze eten het graag, het heeft een prima voederwaarde en voorkomt verteringsproblemen. Als jonge biggen bij de zeug iets diarree hebben strooien we wat CCM op de vloer. Dat eten ze lekker op en de diarree is snel voorbij. Ook bij gespeende biggen gaat het diarree tegen." Schülting voert jaarrond eigen CCM. Dragende zeugen krijgen 40 procent CCM in het rantsoen, lacterende zeugen 50 procent. Om biggen aan CCM te laten wennen krijgen ze het al bij de zeug. De hoeveelheid hangt af van de opname. Gespeende biggen krijgen al gauw ruim 30 procent CCM in het rantsoen, oplopend tot 45 procent voor grotere biggen.

CCM uit de kuil.

Gemiddeld worden per zeug per jaar 32,4 biggen gespeend.

Bacteriemengsel

Schülting teelt elk jaar twee maisrassen gemengd. Een loonwerker maait, dorst en maalt de mais. Het streven is dat te doen bij 65 procent droge stof. Carsten: "62 procent is eigenlijk al te nat en 67 procent te droog." Tijdens het malen voegt hij een bacteriemengsel toe dat de conservering stimuleert en ervoor zorgt dat gedurende de bewaring en na het inkuilen de kwaliteit stabiel blijft. De CCM wordt opgeslagen in drie sleufsilo's in een af te sluiten hal, aangereden met een trekker en luchtdicht afgedekt. Dit jaar was de oogst 380 ton product. De sleufsilo's blijven zes weken dicht.

Frontlader

Elke twee dagen haalt Schülting met een trekker met frontlader CCM uit een silo en kiept dat in de menger van een automatisch pneumatisch restloos multi-fasen-voersysteem. Meteen na het inkuilen sproeit hij met een rugspuit zuur over het kuiloppervlak om bederf tegen te gaan. De CCM en het aanvullende voer worden droog gemengd en daarna met behulp van lucht getransporteerd naar de varkens. In de valbuis wordt met een sproeier water toegevoegd zodat het mengsel als brij in de voerbak komt. Schülting gebruikt vijf soorten aanvullend voer die automatisch worden gedoseerd."

Aanvullend voer van AR

Al sinds 2014 voert Schülting van AR. "Onze vorige leverancier kon geen passend aanvullend biggenvoer voor CCM leveren. Dat gaf steeds problemen. AR had veel ervaring met CCM en kon dat wel." Sinds het begin wordt hij begeleid door AR-specialist varkens Rob Schurink. Schülting is prima te spreken over zijn begeleiding. "Rob heeft veel kennis, wat hij niet weet zoekt hij uit en zelfs als er op zaterdag iets is kan ik hem bellen of appen en krijg ik antwoord."

NIEUWBOUW WELKOOP GELDERMALSEN

AR heeft een stuk grond verworven aan de Parallelweg in Geldermalsen, vlakbij nieuwbouwwijk De Plantage. Hier wordt een nieuwe Welkoopwinkel gerealiseerd als vervanging van de winkel aan de Rijnstraat in Geldermalsen. Alle vergunningen zijn rond en 18 oktober is het contract getekend met aannemer JCVANKESSEL Bouw.

Als alles volgens planning verloopt wordt medio februari 2022 gestart met de bouw van de winkel en wordt de winkel in het najaar van 2022 opgeleverd. De winkel in Geldermalsen is een van de negen Welkoopwinkels die AR exploiteert.

Gunstige ligging

Het terrein van de nieuwe winkel in Geldermalsen ligt aan de Parallelweg bij de rotonde net ten noorden van de overweg van de spoorlijn Tiel-Geldermalsen en pal tegenover het grote multifunctionele centrum De Pluk. Het plan is om een winkel te realiseren met ruim 2.000 m² winkel- en magazijnruimte en 65 parkeerplaatsen. De nieuwbouw voldoet aan de eisen van deze tijd en zal passend zijn in het landschap.

V.l.n.r. Adrie van Kessel (JCVANKESSEL Bouw), Martin Grift (AR) en Kees van Brenk (bouwbegeleider AR).

GESLAAGDE OPEN DAG PLUIMVEEBEDRIJF DE MARS

Op vrijdag 22 oktober vond er een open dag plaats op pluimveebedrijf De Mars van de familie Jochemsen in Bennekom. De aanleiding was de realisatie van een nieuwe stal voor biologische leghennen.

De stal biedt ruimte aan 12.000 biologische leghennen. De stal is ontworpen vanuit het oogpunt van toekomstbestendigheid waarbij de kip centraal staat en er verder aandacht is voor milieu, duurzaamheid en werkgemak. Belangrijke speerpunten zijn (leef)klimaat, kipgedrag en efficiëntie. De vele ramen bieden de consument een kijkje achter de schermen.

Het was een geslaagde open dag waarbij veel belangstellenden een kijkje kwamen nemen bij de nieuwe stal.

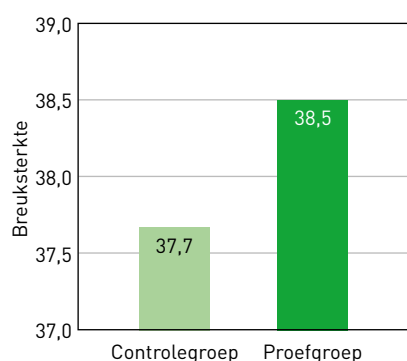
Familie Jochemsen, veel succes en werkplezier gewenst met de nieuwe stal!

Schaalkwaliteit verbeteren met AR Topcal

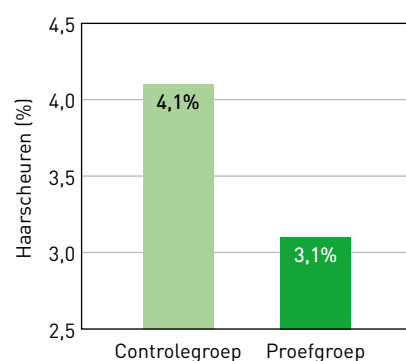
AR IS CONTINU OP ZOEK NAAR MOGELIJKHEDEN OM HET AANTAL EERSTESOORT-EIEREN TE VERBETEREN. DE SCHAALKWALITEIT IS DAARIN EEN BELANGRIJKE SCHAKEL. DE KWALITEIT VAN DE SCHAAL IS NAMELIJK OOK VAN INVLOED OP DE AANHOUDINGSDUUR, HET AANTAL EERSTESOORT-EIEREN EN DAARMEE OP HET RENDEMENT VAN DE LEGHENNEN.

Voor het verbeteren van de schaalkwaliteit heeft AR een nieuwe kalkbron tot haar beschikking: AR Topcal. Dit is een product op basis van eischalen, die onder gecontroleerde omstandigheden zijn geproduceerd. Vanwege de herkomst is de calcium uit AR Topcal goed verteerbaar en snel beschikbaar. Hierdoor kan het een goede aanvulling zijn op andere

Staafdiagram: Breuksterkte.

Staafdiagram: Percentage haarscheuren.

kalkbronnen die later beschikbaar komen. Naast calcium bevat AR Topcal eiwit en mineralen. De mineralen zijn onder andere magnesium, mangaan en zink. Deze zijn betrokken bij het schaalvormingsproces. Het eiwit dat in AR Topcal zit, is afkomstig van de verschillende eischaaalmembranen die een ei bevat en zijn goed verteerbaar.

AR Topcal getest

Om de werking van AR Topcal te kunnen bepalen heeft AR een proef met verschillende kalkbronnen gedaan op een proeflocatie met bruine NOVOgen-hennen. Deze hennen zijn daarbij aangehouden tot 100 weken. Hierbij werd een vergelijking gemaakt tussen een controlegroep (geen specifieke kalkbron) en een proefgroep (AR Topcal). Tijdens de eerste ronde zijn er verschillende parameters onderzocht met betrekking tot de schaalkwaliteit. Uit de resultaten bleek dat het voeren van AR Topcal resulteerde in minder haarscheuren, een hogere breuksterkte, een hoger calciumgehalte van de schaal en een betere schaaldikte. Dit kwam tot uiting in minder tweede-soort-eieren (zie staafdiagram).

Ook succesvol in de praktijk

De mooie resultaten uit de proef gecombineerd met de eerste praktijkervaringen hebben ertoe geleid dat we AR Topcal in onze legvoerders hebben opgenomen en dat AR Topcal beschikbaar is als toevoeging in het voer. Met onze Calcium-calculator - waarmee de calciumbehoefte wordt berekend - kan de schaalkwaliteit nog verder verbeterd worden. Maak in overleg met uw pluimveespecialist een plan om de eischaal kwaliteit tot het einde van de koppel op een hoog niveau te houden.

100.000 kg melk

- **Betsie 94**, G.J. Peters, Gorssel
- **Meta 64**, J. de Boef, Poederloijen
- **Het Hoogeland Corrie 63**, M.C.J. de Bie, Werkhoven
- **Bertina 18**, Mts. M.W., R. en A. van de Brandhof-van de Lagemaat, Lunteren
- **Geertje 27**, G.J. en A.P.M. Henken-van Hamersveld, Leersum
- **Lies 195**, A.J.A.M. Rijnen, Moergestel
- **Margretha 109**, Vof Van Korven, Almkerk
- **Lenie 86**, Vof Van Korven, Almkerk
- **Ceciel 126**, Mts. A.C. en J.M.A. Blok-Verbeek, Nieuwdorp
- **De Pol Bontje 4**, Vof Van Ginkel, Scherpenzeel
- **Hollie**, Melkveehouderij Noord Empe, Voorst
- **Karen**, Melkveehouderij Noord Empe, Voorst
- **Kolhorner F Brit Stone 1**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Jetje 92**, Vof Agro Hendriks, Overloon
- **Delta Robijn**, Vof Agro Hendriks, Overloon
- **Annie 104**, Vof Grandia Hoeve, Geldermalsen
- **Ida 0610**, Mts. Van der Gugten, Hoevelaken
- **Jantje 253**, Mts. Krabbenborg-Hummelink, Zieuwent
- **Aukje 108**, Vof Willemsen, Kekerdom
- **Bemma 1112**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Nelie 61**, Mts. P.C.D. Bakker en J.H. Kraaij, Laren
- **Boukje 144**, Mts. Arends-Gaikhorst, Vierakker
- **Annefien**, Mts. Hiddink, Baak
- **Overbeek Nancy 8235**, F. Ebbink, Vorden
- **Elly 94**, Mts. Arends-Gaikhorst, Vierakker
- **Donga 77**, J.C. en A.A. Kornegoor-Twellaar, Vorden
- **Alette**, Mts. Hiddink, Baak
- **Ansje 150**, Mts. Roerdink-Tiessink, Vorden
- **Remie 4899**, F., H. en M. Jansen, Braamt
- **Neeltje 85**, Vof Hoegen, Azewijn
- **Margit 86**, Mts. Wentink-Visser, Zelhem
- **Betsie 49**, E.B. en W.H. Kraleman-Rougooor, Gendringen
- **Leida 64**, H.H.B. Wiltink, Toldijk
- **Jantje 253**, Mts. Krabbenborg-Hummelink, Zieuwent
- **Menkhorst Gonda 151**, M.A.M. en A.H.J. te Bogt, Beltrum
- **Jojub Jemie Asmo 238**, Mts. J.B.R. en J.B.W. Beernink-Tackenkamp, Beltrum
- **Trudy 39**, G.H. Rutgers, Aalten
- **Jojub Pietje Rumba 239**, Mts. J.B.R. en J.B.W. Beernink-Tackenkamp, Beltrum
- **Menkhorst Leentje 134**, M.A.M. en A.H.J. te Bogt, Beltrum
- **1583**, Vof A.J.H. Lageschaar, Vragender
- **Almi 42**, B.W. en G.H.H. Tolkamp-Oonk, Winsterswijk Corle
- **Overbeek Nancy 8592**, F. Ebbink, Vorden

10.000 kg vet en eiwit

- **Anneke 17**, Vof De Braak, Laag Keppel
- **Tjitske 491**, Mts. Klein Holkenborg-Oonk, Ruurlo

Special KringloopWijzer Deel 4: Stikstofuitstoot en -efficiëntie

Melkveehouders krijgen steeds meer te maken met duurzaamheidseisen. De mineralenkringloop is hierbij een belangrijk onderdeel. De KringloopWijzer biedt inzicht in hoe, waar en hoeveel mineralen op het boerenbedrijf worden gebruikt en verbruikt. In de Uniek lichten we steeds een onderdeel van de KringloopWijzer uit. In dit deel staan stikstofuitstoot en -efficiëntie centraal.

Stikstof is een veelbesproken onderwerp. Het raakt aan allerlei zaken in ons dagelijks bestaan. Je ziet stikstof niet, maar het is er wel. Ook op het melkveebedrijf is

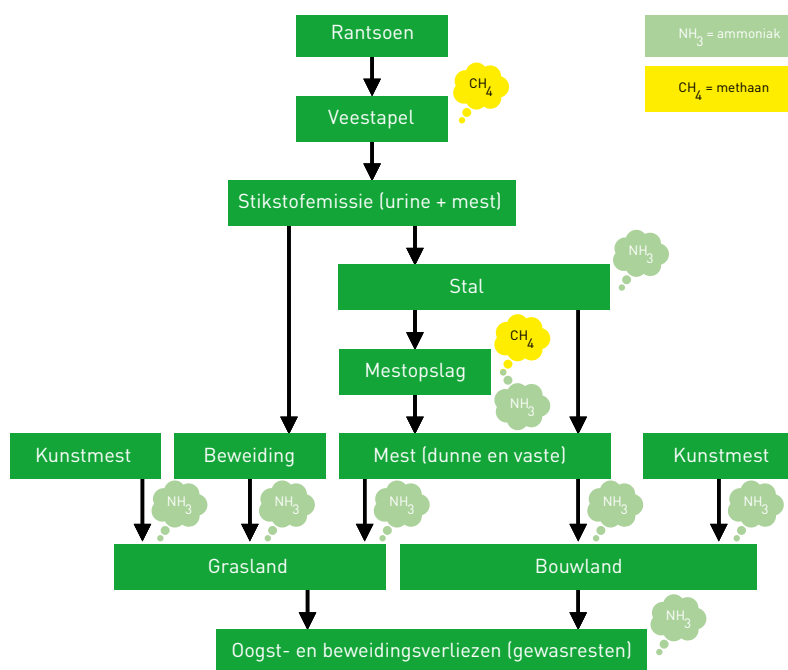
er een stikstofkringloop. De beste manier om inzicht te krijgen in de stikstofkringloop is op papier, via de KringloopWijzer.

Netwerk Praktijkbedrijven

De melkveehouderij zal met managementaanpassingen de stikstofverliezen moeten reduceren. Om in kaart te brengen hoe dit er in de praktijk uit ziet is er een project gestart, Netwerk Praktijkbedrijven. Met dit project wil men aantonen hoe melkveehouders in hun bedrijfsvoering aanpassingen kunnen doen waarmee de verliezen van stikstof worden verlaagd.

Ieder bedrijf kan verliezen verlagen

Om te bepalen hoe stikstofverliezen gereduceerd kunnen worden, moeten we eerst in kaart brengen waar de grootste verliezen ontstaan. Dat doen we via de KringloopWijzer. Daarna bekijken we samen met de veehouder waar en hoe die verliezen kunnen worden verminderd. Hier is een bedrijfsspecifieke aanpak nodig. Iedere veehouder heeft immers zijn eigen visie en werkwijze. Hij bepaalt wat en hoe hij het wil aanpakken.

Toelichting figuur

De figuur laat zien dat aanpassingen in het rantsoen doorwerken in de hele bedrijfsvoering, tot aan de mestaanwending toe. Een aanpassing die je op rantsoenniveau realiseert, heeft daardoor ook emissie-involed op de andere bedrijfsonderdelen. Reductie is te behalen met behulp van diermanagement- en stalmaatregelen en door het bewuster aanwenden van mest.

Alles begint bij het rantsoen

De grootste verliezen treden op bij het ontstaan van drijfmest. Denk aan de vloer waarop de dieren lopen, de opslag van die drijfmest en het aanwenden van de drijfmest. Het ontstaan van drijfmest begint bij het rantsoen van de verschillende groepen koeien en jongvee. Hierbij is er een minimale behoefte en een optimale behoefte. Hierop dient het voer juist afgestemd te worden. Beweiding kan helpen de verliezen te beperken.

VEM-ruw eiwit-verhouding

Door in de voeding de juiste VEM-ruw eiwit-verhouding te realiseren zijn zeer goede resultaten te behalen. Om die verhouding te realiseren is het belangrijk om de juiste dingen op het juiste tijdstip te doen. Denk bijvoorbeeld aan een juiste bemesting van het grasland, een snelle oogst van het product en goed inkuilen. Let hierbij op het snel onderdekken van het voer, het netjes uitkuilen met voldoende voersnelheid, het goed conserveren van kuilen en het voorkomen van broei. Bij de bemesting is het raadzaam om indien mogelijk met water te bemesten. Zorg voor de juiste hoeveelheid per snede op basis van de behoefte van het perceel en de gewenste snede.

Minder eiwit

Door voldoende VEM aan het vee te voeren kun je met minder eiwit toe. Ook dat draagt bij aan het beperken van stikstofverliezen: wat er niet in hoeft aan eiwit, kan je ook niet verliezen. Hoe dit ervoor staat ziet u terug in het kengetal TAN op pagina 7 van de KringloopWijzer. TAN staat voor Totaal Ammoniakaal Nitrogen (= stikstof). TAN is de totale hoeveelheid stikstof in mest die mogelijk ammoniak (NH_3) kán worden. Als je die weet te verlagen, is de kans op verliezen minder groot.

Sturen is mogelijk

Door de bedrijfsvoering aan te passen kunt u stikstofverliezen beperken. We houden u op de hoogte van de resultaten en tips en tricks die uit het project 'Netwerk Praktijkbedrijven' volgen.

FAMILIE KROL NUMMER 1 OP MPR-RANGLIJST

Wat een topprestatie van onze klant, familie Krol in Boekel. Met 84 melkkoeien behaalden zij een gemiddelde melkproductie van 15.041 kg melk per koe, 4,17% vet en 3,55% eiwit. Dit resulteerde in een EJR (economisch jaarresultaat) van 3.363 euro, wat dit jaar goed is voor de eerste plaats van Nederland.

Daarnaast hebben ze de hoogst producerende koe en de mooiste roodbonte koeien qua exterieur. Hoe ze dit bereikt hebben? Ieder gezinslid draagt bij en dat met twee keer daags melken. Mede dankzij de advisering van onze rundveespecialist Coen van Sterkenburg voeren ze een stabiel rantsoen. Ook zijn ze zeer tevreden over de bijdrage van Coen aan het ruwvoermanagement, zoals de mais- en gras-rassenkeuze van AR. Familie Krol, gefeliciteerd met deze fantastische prestatie!

VAN THEORIE NAAR PRAKTIJK: KIJKT U NAAR DE VETZUURSAMENSTELLING VAN DE MELK?

Vetzuren zijn de bouwstenen van vetten, net als aminozuren dat zijn van eiwitten. Elk vetzuur heeft zijn eigen karakteristieken, verteerbaarheid en effecten op bijvoorbeeld melkgift en vruchtbaarheid.

Onderzoek van De Souza (2018) toont aan dat er vooral een goede verhouding moet zijn tussen C16:0- en C18:1-vetzuren. Een relatief hoog gehalte C16:0 laat bijvoorbeeld zien dat er ruimte is voor verbetering.

Kijken naar vetzuren op Z-net

Het voeren van vet aan melkkoeien is eigenlijk het kijken naar vetzuren in de melk. Deze vetzuren zijn voor iedere veehouder beschikbaar op Z-net. Een aantal vetzuren dat in de melk teruggevonden kan worden zijn: myristinezuur, palmitinezuur, oliezuur en stearinezuur. Palmitinezuur, oliezuur en stearinezuur zijn de belangrijkste vetzuren afkomstig uit voeding.

Palmitinezuur (C16:0)

Palmitinezuur (C16:0) is een verzadigd vetzuur en is een van de meest bekende vetzuren. Dit type vetzuur wordt verstrekt via Bergafat F100. Het voeren van dit vetzuur zorgt voor een verhoging van het melkvet. Het vetzuur C16:0 verhoogt de energie-output richting de uier ten koste van de lichaamsreserves direct na afkalven. Dit kan de negatieve

energiebalans (NEB) vergroten waardoor koeien terugvallen in conditie.

Oliezuur (C18:1)

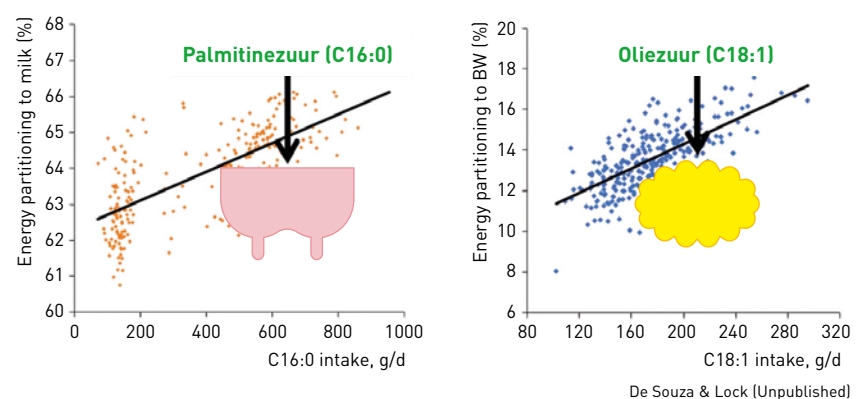
Een ander bekend vetzuur is oliezuur (C18:1). Dit vetzuur staat bekend om het verhogen van de melkgift, het tegengaan van conditieverlies en het verbeteren van de vruchtbaarheid. De reden dat C18:1 juist meer op de lichaamsreserves en vruchtbaarheid werkt, is omdat het de ongevoeligheid voor insuline na het afkalven helpt te herstellen. Insuline is een hormoon dat ervoor zorgt dat glucose opgenomen

wordt in lichaamscellen en wordt gebruikt als energiebron. Insuline speelt ook een rol in het herstellen van de ovariële cycliciteit na afkalven.

Stearinezuur (C18:0)

C18:0 (stearinezuur) wordt ook gemeten in de melk, maar blijkt in de praktijk de opname en vertering negatief te beïnvloeden. Er is geen productierespons door het verhogen van C18:0 in het rantsoen. Dat wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een lagere vetzuurverteerbaarheid.

Figuur 2: C16:0 energieverdeling richting uier en C18:1 meer energie richting lichaamsreserves.

Figuur 1: Informatie vetzuursamenstelling melkvet (bron Z-net).

MYRISTINEZUUR % VAN HET VET	PALMITINEZUUR % VAN HET VET	STEARINEZUUR % VAN HET VET	OLIEZUUR % VAN HET VET
[C14:0]	[C16:0]	[C18:0]	[C18:1]

“Vet voeren is kijken naar vetzuren.”

Negatieve energiebalans (NEB)

Koeien die in de eerste honderd dagen na afkalven in een negatieve energiebalans terechtkomen, hebben de grootste behoefte aan energie. Vaak staat de ruwvoeropname onder druk. Dit kan leiden tot:

- verlies van conditie
- verminderde vruchtbaarheid
- suboptimale vet-eiwitverhouding in de melk.

U kunt de koe ondersteunen door de juiste verhouding in vetzuren te voeren. Dit helpt de koe met de opstart en zorgt voor behoud of verbetering van conditie en vruchtbaarheid. Een combinatie van C18:1 en C16:0 is daarmee ideaal voor koeien die aan het begin van hun lactatie zitten. Een bijkomend voordeel van een betere conditie is dat de vruchtbaarheid van de koe verbetert.

Extra vetten inzetten?

Het kiezen van de juiste vetbron is bepalend voor de melkkwaliteit, melkproductie en de energievoorziening van de koe. Economische factoren spelen ook een rol; losse vetten zijn vrij prijzig. Wanneer vetten niet juist worden ingezet, worden de extra kosten vaak niet terugverdiend. Zorg er daarom voor dat de vetten goed ingerekend worden in het rantsoen. In het kader ziet u hoe AR vetzuren toepast in haar melkveevoeders.

Toepassing vetzuren in melkveevoeders AR

Het is belangrijk om niet alleen naar het ruwvet-gehalte in het rantsoen te kijken, maar ook naar de vetzuren en hun individuele functie. Het vetzuurpatroon moet passen bij de behoefte aan vetzuren. Deze verandert gedurende de lactatie.

• Productiebrok Power en Productiebrok Lipo Turbo

De samenstelling van de Productiebrok Lipo Turbo en Productiebrok Power zorgt voor een optimale benutting van de verschillende vetzuren en verhoogt daarmee het rendement van de veestapel. De brok bevat tevens gezondheidsondersteunende aspecten, waardoor u naast het voeren van veel energie gezond hARd kunt blijven melken.

• (VLOG) Optimix Lipo Turbo

Deze optimix bevat naast een ruime eiwitvoorziening extra energie uit verschillende vetbronnen. De samenstelling zorgt voor een optimale benutting van de verschillende vetzuren en verhoogt daarmee het rendement van de veestapel.

ZIE ACTIE OP DE
ACHTERZIJDE
VAN DEZE UNIEK

• Power Structuurmix

De naam van deze samenstelling zegt het al. Deze is bedoeld om gezond hARd melken te ondersteunen. De mix bevat veel energie (1000 VEM) in de vorm van lipogene en glucogene nutriënten. Doordat de grondstoffen in de samenstelling ieder hun eigen bewerking hebben gekregen is de vertering van het product rustig en is de kans op pensverzuuring klein. Kortom, een goede aanvulling om de koeien wat extra power te geven!

• AR Pens Bestendig Vet

Een zeer geschikt C18:1-vetzuur is de AR Pens Bestendig Vet. Dit type vet is beschikbaar als toevoeging in een mengmix of in een brok. Ook is dit product los te voeren via het zakgoed.

OP SCHERP IN COMPLEXE GRONDSTOFFENMARKT

Al een tijd lang is er sprake van een complexe grondstoffenmarkt met hoge prijzen en onzekere voorraden. AR zet alles op alles om de voorraden op peil en de prijzen in de hand te houden. Inkopers Jan Engelberts en Harald Jans vertellen hoe zij dit samen met hun team voor elkaar krijgen.

Sinds 1992 werkt Jan Engelberts bij AR Voer (toentertijd Wehl Liemersland) en inmiddels is hij hoofd calculatie. Hij heeft de afdeling inkoopoptimalisatie en calculatie onder zijn hoede. Daarnaast koopt hij de biologische grondstoffen, specials en premixen in. Harald Jans werkt sinds januari 2013 bij AR Voer als inkoper mengvoergrondstoffen. Hij is verantwoordelijk voor de inkoop van de macrogrondstoffen zoals mais, tarwe en soja. Jan: "In onze functies komt veel samen: kwaliteit, voersamenstelling en het bepalen van de prijs. Met bijna tweeduizend voersamenstellingen én de huidige complexe markt is dat een flinke uitdaging."

MARKTANALYSES

Hoewel de werkzaamheden van Jan en Harald deels overlappen, houdt Harald zich meer bezig met marktanalyses en Jan met inkooplogistiek en calculatie. Harald: "Ik houd voortdurend de ontwikkelingen van de markt in de gaten. Ook heb ik veel contact met leveranciers en makelaars. De kunst is op het juiste moment actie ondernemen. Het is een goederen-termijnhandel. Dit betekent dat we voor de toekomst contracten afsluiten met leveranciers. Hierin leggen we prijs, kwaliteit en de herkomst van de grondstoffen vast. Het belangrijkste op dit moment is dat we

Het team inkooplogistiek en calculatie heeft iedere ochtend een kort online overleg over de aandachtspunten van die dag. Van links naar rechts en van boven naar beneden: Jurre Mallee, Jan Engelberts, René Hardonk, Ramon Wijts, Harald Jans en Dewi Rougoor.

de grondstoffen daadwerkelijk binnenkrijgen.”

ONTBREKENDE SCHAKELS

Sinds het begin van de corona-epidemie in 2020 is er veel veranderd in de grondstoffenmarkt. Harald: “Er is een grote disbalans in transport en logistiek ontstaan. Het vervoer van A naar B bestaat uit een aantal schakels. Als één of meerdere schakels wegvallen wordt het een stuk ingewikkelder om de goederen op de plaats van bestemming te krijgen. Het begon in China waar vanwege corona paniek ontstond en havens dicht gingen. Productie en logistiek lagen daar stil en goederen moesten via andere wegen vervoerd worden. Er werden noodoplossingen gezocht.” Als voorbeeld vertelt Jan over het tekort aan containers: “Om de grondstoffen zonder containers toch te vervoeren werden ze in bigbags verscheept. Eenmaal aangekomen in de Rotterdamse haven bleek er geen mogelijkheid te zijn om bigbags te lossen. Hierdoor bleven die grondstoffen te lang liggen én was het schip niet beschikbaar voor een volgende vracht.”

'PERFECT STORM'

Jan vervolgt: “Op een gegeven moment begon de logistiek weer beter te lopen, maar trok de wereld-economie zo hard aan dat productie en logistiek het op wereldniveau niet bij konden houden. Hierdoor werden zowel het transport als de grondstoffen duurder. En er speelt nog meer. Door de lage waterstanden in Europa zijn er meer schepen nodig om dezelfde hoeveelheid te vervoeren, wat het transport duurder maakt. En door corona vallen er soms schakels weg in het normale wegtransport via

“Dat AR over eigen op- en overslag beschikt is in deze tijd een extra groot voordeel.”

Frankrijk en Duitsland. Alles bij elkaar opgeteld kun je spreken van een ‘perfect storm’ met hoge prijzen en relatief lage voorraden die moeilijk te verplaatsen zijn.”

AR ZET ALLE ZEILEN BIJ

Harald vertelt: “Hoofdzaak in de markt van vandaag is dat we de grondstoffenvoorraden op peil houden en de silo’s gevuld worden. We hebben geïnvesteerd in extra mankracht en zitten er met een sterk team bovenop. Om voldoende voorraden te houden hebben we voortdurend contact met leveranciers. Zo weten we waar de hiaten zitten en wat mogelijke alternatieven zijn. Daarnaast hebben we binnen AR nauw contact met nutrië, kwaliteitszorg en de fabrieken zodat er snel geanticipeerd kan worden wanneer een grondstofschaars dreigt te raken.”

EIGEN OP- EN OVERSLAG

Harald en Jan maken zich nog niet veel zorgen over een dusdanig tekort aan grondstoffen dat de kwaliteit van het voer in het gedrang komt. “Een groot voordeel van AR is de beschikking over eigen op- en overslag”, vertelt Jan: “Een aantal AR-locaties bevindt zich aan groot vaarwater en we hebben een grote opslagcapaciteit. Hierdoor kunnen we zelf onze grondstoffen binnenhalen en opslaan. Daarnaast hebben we in Barneveld een spoorverbinding waardoor grondstoffen per trein binnen kunnen komen. Dit maakt dat we als AR zeer flexibel zijn in de aanvoer van grondstoffen. Wanneer vervoer via een schip niet mogelijk is, kunnen we weg- of treintransport inzetten. Dus ondanks alle uitdagingen in de markt, kunnen we onze grondstoffenvoorraden gelukkig goed op peil houden.”

Prima opbrengsten Conviso One-bieten

De meeste bieten zijn geroid en we kunnen de balans opmaken van de opbrengsten van de gangbare bieten en de bieten van het Conviso-concept. Dit is een veredeld bietenras dat resistent is tegen het onkruidbestrijdingsmiddel Conviso One. Hierdoor zijn er minder bespuitingen nodig.

Na een relatief vroege start van het zaaiseizoen, kregen de bieten het in de meimaand aardig te verduren met koude nachten en vaak zelfs nachtvorst. Kou kan negatieve gevolgen hebben voor de doorgroei en de opbrengst van de bieten.

Conviso minder hinder van vorst

Daar waar er in de gangbare bieten in het LDS-systeem wekelijks gespoten wordt, waarbij ook rekening gehouden wordt met nachtvorst, kunnen we met het Conviso-concept wachten tot hogere temperaturen en groeizaam weer. Al met al heeft dat dit jaar geleid tot minder groeiremming bij de Conviso One-bieten ten opzichte van de gangbare bieten.

Voordelen Conviso-concept:

- Minder bespuitingen per ha
- Minder actieve stof per ha
- Minder tijdsdruk
- Minder afhankelijk van gewas- en onkruidstand
- Meer tijd voor overig werk
- Zeer goede onkruidbestrijding op lastige onkruiden (uitgezonderd ereprijs).

Nadelen Conviso-concept:

- Schieters moeten altijd verwijderd worden in verband met doorbraakresistentie
- Verdienmodel ten opzichte van concept met gangbare middelen.

Prima opbrengsten

De opbrengst van de bieten van het Conviso-concept kwam dit jaar erg goed mee met de gangbare teelt. Op het moment van schrijven ontbreken de exacte cijfers nog (die verschijnen in december). Ondanks

dat beamen de technische buitendienstmedewerkers van Cosun de goede opbrengsten van de bieten in het Conviso-concept. Ook zien we bij onze eigen klanten dat de opbrengsten meevallen. Zo hebben Loonbedrijf Meiland en Loonbedrijf Eugelink een redelijk areaal van deze bieten en Loonbedrijf Van der Woerd heeft op kleinere schaal ervaring opgedaan.

Praktijkervaring

Loonbedrijf Meiland heeft de bieten (zowel gangbare als Conviso One-bieten) vroeg geroid en geleverd. Dit was rond de derde week van september. Zowel de Conviso One-bieten als de gangbare bieten hadden een gemiddelde opbrengst van 90 ton/ha met een gemiddelde suikeropbrengst van rond de 15,5%. Loonbedrijf Eugelink heeft eind oktober geroid en geleverd. De opbrengsten van de Conviso One-bieten en de gangbare bieten waren vergelijkbaar: rond de 90 ton bieten per hectare met een suikergehalte van 16,6%. Ook Loonbedrijf Van der Woerd sprak van vergelijkbare opbrengstcijfers van de gangbare en de Conviso One-bieten die gelijktijdig geroid en geleverd zijn.

Duurzame keuze

Kort samengevat: het Conviso-concept kwam goed mee met de opbrengsten van de gangbare teelt. Dit jaar waren de weersomstandigheden wel gunstig voor het Conviso-concept. Met betrekking tot duurzaamheid en de ICM-gedachte heeft het Conviso-concept een duidelijk voordeel, vooral op vuile percelen met veel wilde bieten waar je normaal eigenlijk geen bieten wilt telen. AR Plant staat 100% achter dit duurzaamheidsconcept en zal dit waar mogelijk adviseren. Om wildgroei tegen te gaan zal Cosun wat behoudender zijn in het advies.

WELK INKUILMIDDEL MOET IK KIEZEN?

VOOR EEN GOEDE CONSERVERING VAN UW GRAS- EN MAISKUIL KUNT U INKUILMIDDELEN TOEPASSEN. WELKE U MOET TOEPASSEN HANGT VAN VERSCHILLENDE FACTOREN AF.

Sommige middelen bevatten alleen melkzuurbacteriën. Deze zorgen voor een betere conservering. Middelen met azijnzuurbacteriën zorgen voor broeieremming in de kuil. Er zijn ook middelen beschikbaar met 'double action'. Deze middelen bevatten melkzuur- en azijnzuurbacteriën. Bij graskuilen is het de vraag of alleen conservering voldoende is of dat er ook gekeken moet worden naar broeieremming. Bij mais is het altijd aan te raden om een broeieremmer toe te voegen. Dit zorgt namelijk voor het behoud van zetmeel in de kuil. Dit kwam ook naar voren uit het onderzoek van Groeikracht (2020).

Hoe beoordeel je een graskuil?

Bij een eerste snede van 40-45% droge stof is het voldoende om alleen melkzuurbacteriën (Ecosyl 50/100 of Pioneer 1188) toe te voegen om de pH in de kuil snel te verlagen. Is een kuil door omstandigheden broei-gevoeliger kies dan voor een middel met double action (bijvoorbeeld Ecocool). Ditzelfde geldt voor de tweede tot de vierde snede, alleen ligt het steeftretraject voor

droge stof bij deze kuilen tussen de 35 en 40%. Voor de vijfde en zesde snede, is het aan te bevelen altijd gebruik te maken van double action-producten als Eco-cool en Pioneer 11G22. In de tabel vindt u een overzicht van de middelen en wanneer deze toe te passen zijn.

Meer info

Maak ook gebruik van de voorkeppacties die wij op de verschillende inkuilmiddelen hebben. Neem voor meer informatie contact op met uw specialist.

Tabel: Conserverings- en broeieremmingsmiddelen.

PRODUCT	FUNCTIE	GEBRUIKSDOEL	VLOEIBAAR OF GRANULAAT
Ecosyl 50/100	Conservering	1 ^e , 2 ^e , 3 ^e , 4 ^e snede gras	Beide
Pioneer 1188	Conservering	1 ^e , 2 ^e , 3 ^e , 4 ^e snede gras	Beide
Ecocool	Conservering+ broeieremming	Gras en mais	Vloeibaar
DA Ecostabel (dry)	Conservering + broeieremming	Gras en mais	Granulaat
Pioneer 11G22	Conservering + broeieremming	Gras en mais	Beide
Pioneer 11A44	Broeieremming	Mais	Beide

Tekst: Leo Heijdra

Mmm.. lekker!

AR Plant heeft het beste en smakelijkste grasrassenpakket 2021 van Nederland. Om dit te vieren ontvingen afnemers een lekkere slagroomtaart wanneer ze in de periode van 16 augustus tot 15 oktober een bestelling van minimaal 195 kg graszaad plaatsten.

In totaal hebben tachtig klanten in deze periode een bestelling geplaatst. In het najaar zijn alle taarten weggebracht.

AR Toprassen 2022

Voor ieder doel hebben wij voor u het beste ras geselecteerd. Zo kunt u kiezen voor een zetmeelrijk ras of een ras dat goed scoort op plantverteerbaarheid en drogestof-opbrengst. Alle rassen uit ons AR Toprassen-pakket hebben goede landbouwkundige eigenschappen.

EMELEEN: opbrengsttopper in het zeer vroege segment

- Vroeg snijmaïsras (FAO 210)
- Zeer hoge VEM- en ds-opbrengst
- 7,5 voor builenbrandtolerantie
- Ds-opbrengst: 104*

P8057: gezondheidstopper

- Vroege snijmaïsras (FAO 210)
- Nr. 1 tegen builenbrand en kopbrand
- 8,5 voor stevigheid*
- Een betrouwbaar ras met goede ds-opbrengst: 103*
- Zeer goede kuiluitslagen

SENSATIONAL: robuustheidstopper

- Middenvroeg snijmaïsras (FAO 225)
- Een ras dat vroegheid en opbrengst (104) combineert met een zeer goede kwaliteit (106) (bron: rassentest Zuid-Nederland, Wageningen UR)
- Zeer goede landbouwkundige eigenschappen
- Combinatie van twee rassen die elkaar versterken (goede smakelijkheid en verteerbaarheid)

SY CALO: zetmeeltopper

- Vroeg snij- en korrelmaïsras (FAO 210)
- 104 voor ds-opbrengst van de korrel*

- Zeer sterk op kopbrand, laat geen aantasting zien in de kopbrandproeven
- 7,5 voor stevigheid*

SY NOMAD (SA 1578):

voederwaardetopper

- Middenvroeg snijmaïsras (FAO korrel 220)
- Zeer goede VEM/kg ds: 101*
- Builenbrandtolerantie: 9*
- Ds-opbrengst 102*
- VEM-opbrengst: 103*
- Zeer goede droogtetolerantie

BENEDICTIO: opbrengsttopper met een goede staygreen

- Vroeg snij- en korrelmaïsras (FAO 220)
- Vroeg ras met de opbrengsten van een laat ras: 103 voor ds-opbrengst*
- 101 voor VEM-opbrengst*
- 8,5 voor builenbrandtolerantie*
- Snelheid grondbedekking: 8,5*

P8255: de runner-up

- Snij- en korrelmaïsras met FAO 230
- 100% Dent, zeer goede zetmeelverteerbaarheid
- Zeer gezond gewas met goede opbrengsten
- Goede droogtetolerantie
- Na inkuilen het best verteerbare zetmeel

BEMESTINGSADVIES

Om tot een goede teelt te komen is een specifiek bemestingsadvies voor uw grond van belang. Vraag hier-voor een van onze specialisten.

VOORKOOPACTIES

Tijdig bestellen levert voordeel op!

AR:

- Voorkoopactie: 2 euro korting per eenheid tot 18 februari 2022
- Pakketkorting: 2 euro korting per eenheid op AR Toprassen
- Gratis AR-polo bij bestelling van minimaal 10 eenheden voor 18 februari 2022.

KWS:

- Voorkoopkorting: 5 euro per eenheid voor koop december
- Voorkoopkorting: 3 euro per eenheid voor koop januari.

* Bron: CSAR-rassenlijst 2021

ONTZORGINGSPLAN GEWASBESCHERMING FRUITTEELT

AR Plant lanceerde vorig jaar een nieuw concept: het ontzorgingsplan voor gewasbescherming. Tien telers deden mee aan een pilot, waaronder familie De Heus uit Maurik. We gingen bij hen op de koffie om te horen hoe het is verlopen.

In 1989 nam Hans (54) het fruitteeltbedrijf over van zijn vader en bouwde het samen met zijn vrouw Corrie (55) uit tot een mooi bedrijf met 25 hectare appels en peren, waarbij Elstar en Kanzi de boventoon voeren. Kersverse toetreders zijn zoon Johan (23) die aankomende zomer afstudeert aan de HAS maar reeds in zijn ouders' voetsporen is getreden. Ook beide dochters volg(d)en de HAS en zijn actief in het fruit.

Beide voeten op de grond

Aan tafel zit ook fruitteeltadviseur Ruben van Kraaij, de bedenker van het ontzorgingsplan. Hij komt al sinds 2006 bij de familie over de vloer. Volgens Hans kent Ruben het bedrijf goed, maar ook hemzelf als mens. Dat vindt hij prettig. Hij noemt de medewerkers van AR "een enthousiast team met beide voeten op de grond en met veel kennis en ervaring". Samen met CAF zijn zij volgens hem een grote steun voor de telers.

Pilot

Afgelopen jaar heeft familie De Heus meegedaan met de pilot van het ontzorgingsplan. Hans vertelt: "Ik heb niet de gewoonte om een grote voorraad gewasbeschermingsmiddelen te hebben. Normaal reageer ik ad hoc en grijp hierdoor ook wel eens mis. Dat kost ongemerkt ook veel tijd." Alles vooraf uitstippelen samen met Ruben is hem zeer goed bevallen. "Als je er samen even voor gaat zitten dan kun je heel goed inschatten wat je nodig hebt." Belangrijke voorwaarde vindt hij ook dat ongebruikte verpakkingen retour kunnen. "Natuurlijk zo min mogelijk en enkel schone verpakkingen met geldig etiket", vult Ruben aan. Hans vertelt: "Wij hebben maar heel weinig retour hoeven doen."

Wat is het ontzorgingsplan?

Ruben licht het ontzorgingsplan van AR Plant toe. "We hebben een plan ontwikkeld waarbij per ziekte en plaag staat beschreven wat je ertegen kunt doen en welke middelen daarvoor nodig zijn. We lopen alle onderdelen langs en bespreken eventuele verbeterpunten van het afgelopen jaar. Zo ontwikkelen we

Hans de Heus (links) en Ruben van Kraaij in de boomgaard.

"Alles vooraf uitstippelen is ons goed bevallen."

een strategie voor het hele jaar en koppelen daar de leveringen van de gewasbeschermingsmiddelen aan. Dat geeft overzicht en rust. En een teler grijpt zo nooit mis. Zelf vind ik het prettig dat de teler de middelen heeft die nodig zijn. Tegenwoordig wordt de toelevering van producten steeds moeilijker. Daarbij dwingt deze werkwijze tot vooruitplannen en systeemdenken, wat steeds belangrijker wordt. Ook scheelt deze aanpak veel heen en weer rijden, wat het milieubewuster maakt. En het geeft mij ook rust. Ik weet zeker dat de teler alle benodigde middelen heeft en kan me 100% op de teelt en gewasbescherming richten."

Komend seizoen

Wil Hans volgend jaar weer meedoen met het ontzorgingsplan? Hans knikt. "Ik moet zeggen: het is ons goed bevallen."

WETENSCHAP: KANS OF BEDREIGING?

De maatschappij wordt overspoeld door allerlei uitlatingen door 'deskundigen'. Hele hordes lopen hier zomaar achteraan. Later blijken die beweringen van de deskundigen los zand te zijn.

De eerste keer dat ik dit duidelijk merkte was toen de bomen aan de voet van de Lemelerberg massaal doodgingen. Dit zou door zure regen worden veroorzaakt. Ik weet nog goed dat mijn schoonvader met zijn nuchtere boerenverstand zei dat het meer leek op verdroging. Vele jaren later en na grondig onderzoek kwam naar voren - u raadt het al - dat verdroging de oorzaak was. Ze hebben de waterafvoer veranderd en het bos was weer vitaal.

Een zaak die mij momenteel erg bezighoudt is de stikstofdiscussie. Het percentage stikstof in de lucht is bijna 80% en toch zou stikstofemissie schadelijk zijn. Met name vegetatie die in stikstofarme milieus goed gedijt schijnt hierdoor te verdwijnen. Recent is er onderzoek gedaan in het Korenburgerveen bij Winterswijk en dan blijkt ineens dat verschraving van de grond het belangrijkste is om genoemde vegetatie terug te laten keren. Geen aannames maar praktijk! Zo komen we ook de bewering tegen van een professor in Nijmegen die aangeeft dat landbouwgrond verandert in 'zombiegrond'. Het bodemleven in landbouwgrond zou volledig verdwijnen. Vervolgens wordt hier gericht onderzoek naar gedaan en - u raadt het vast

alweer - het bodemleven in landbouwgrond is soms zelfs nog levendiger dan in bepaalde natuurgebieden.

Wat kunnen we met de overflow aan informatie en wat is wel en wat is niet waar? Dat blijft heel lastig. Op dit moment zien we de politiek worstelen met het coronavirus. Een terrein waar politici geen enkel verstand van hebben en totaal afhankelijk zijn van de adviezen van deskundigen. En wat zien we gebeuren? Heel veel verschillende meningen, van alles wordt geprobeerd, maar het virus is nog steeds niet onder controle.

Ook als AR hebben we te maken met veel verschillende soorten informatie en is een duidelijke visie noodzakelijk om voor 2022 en daarna de juiste strategie te kunnen volgen. Hiervoor gebruiken we niet alleen ons 'nuchtere boerenverstand', maar vergroten we ook voortdurend onze kennis om de ontwikkelingen te kunnen beoordelen. Als we de ontwikkeling van AR in 2021 zien, lukt ons dat heel aardig. Dit willen we graag doorzetten in 2022 en onze leden en afnemers hiervan mee laten profiteren.

De wetenschap zien als kans en de uitdagingen in de markt benutten, dat is hetgeen wij in 2022 voorstaan: AR realiseert!

Johan Schuttert
Commercieel directeur

AR Mineralen Inzicht: uw mestboekhouding zorgeloos geregeld

Met het pakket AR Mineralen Inzicht verzorgen wij voor u de complete mest- en mineralenboekhouding. We zorgen voor periodieke updates, geven advies en zorgen voor de jaarafsluiting. Met dit complete pakket willen we u ontzorgen en ondersteunen bij alle nieuwe uitdagingen op het gebied van mest, mineralen en regelingen.

Bij vragen helpt onze telefonische helpdesk u snel en deskundig. Zo bent u verzekerd van een correcte en volledige administratie, zodat ook bij een eventuele NVWA-controle alle gegevens en hulp binnen handbereik zijn.

PAKKET GRAASDIEREN

- jaarafsluiting mestadministratie
- BEX-berekening
- aanmelding derogatie
- bemestingsplan opstellen en actualiseren
- KringloopWijzer berekenen en indienen
- zomerupdate: gebruikruimte
- najaarsupdate: gebruikruimte en verwerkingsplicht
- toetsing grondgebondenheid en overige zaken
- gratis gebruik telefonische helpdesk

NB. Afhankelijk van het bedrijfstype is ook een deelpakket mogelijk.

PAKKET STALDIEREN

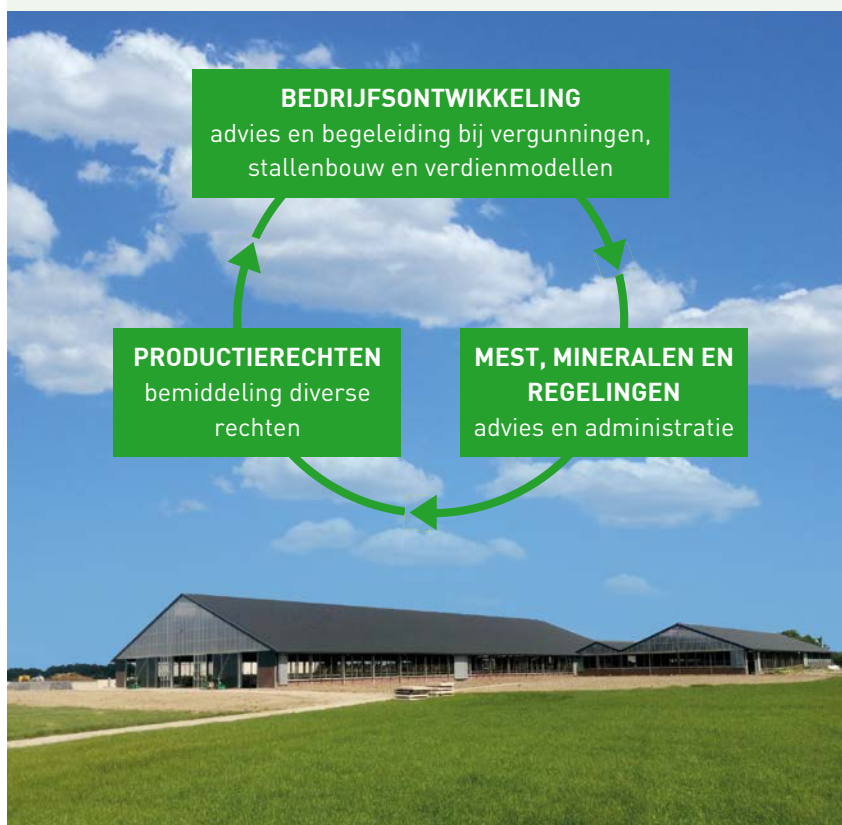
- stalbalans opstellen
- plaatsingsruimte berekenen (op verzoek)
- tussentijdse prognose mestafvoer en verwerkingsplicht (op verzoek)
- gratis gebruik telefonische helpdesk

KORTING VOERAFNEMERS

Afnemers van AR Voer krijgen een **prijzreductie van 50%** op de pakketprijs van AR Mineralen Inzicht. De inhoud van het pakket wordt afgestemd op uw bedrijf.

AR BEDRIJFSONTWIKKELING

De adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling werken schouder aan schouder met u samen op het gebied van bedrijfsontwikkeling, mest, mineralen & regelingen en productierechten. Met kennis van het agrarisch bedrijf, de markt, omgeving, regelgeving en verdienmodellen. Hierbij kijken we ook welke partners er nodig zijn om uw plannen te realiseren. Geen losse eindjes, maar een complete, integrale aanpak: dat is wat AR Bedrijfsontwikkeling onderscheidt.

TEAM BEDRIJFSONTWIKKELING KLAAR VOOR 2022

Afgelopen maanden is het team van AR Bedrijfsontwikkeling versterkt met een aantal nieuwe medewerkers. Gezien de groeiende vraag naar de diensten van AR Bedrijfsontwikkeling zijn we erg blij met deze uitbreiding.

Wilt u ook ondersteuning bij uw mestboekhouding, vergunningen of de ontwikkeling van uw bedrijf? Schroom niet en neem contact op met een onze adviseurs via 0317-499599 of info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl.

V.l.n.r. Gert-Jan Vliem, Aline van Brummelen, Harold Vogels, Dik-Jaap Wentink, Pascal Mom, Michelle Steenbakker, Henk de Groot en Melianne van Wakeren.

Winnaars kleurplaat

Wat hebben we weer een hoop mooie herfsttekeningen ontvangen. Sommige waren zelfs versierd met zaden. Superbedankt allemaal. De winnende kleurplaten zie je hiernaast. We sturen de prijzen snel naar jullie toe.

Tot en met 5 jaar:

Elin Kraaijevanger uit Wehl

6 jaar en ouder:

Femke en Marijn Spriensma uit Oldehove

Kerstpuzzel

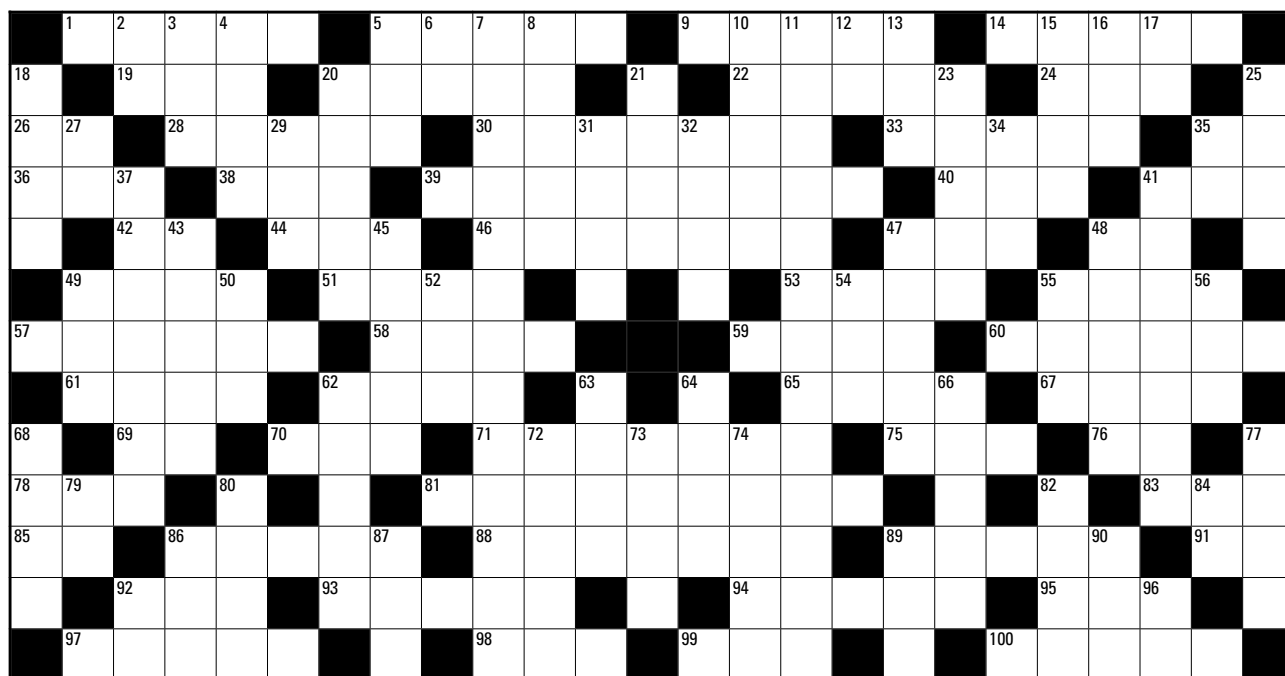
Puzzelt u gezellig mee? Om mee te dingen naar een leuke prijs kunt u de oplossing opsturen naar redactie@argroep.nl of via de post naar Redactie Uniek, Antwoordnummer 377, 6700 WB Wageningen (postzegel niet nodig). Vermeld daarbij uw naam en adresgegevens. Veel puzzelplezier gewenst!

HORIZONTAAL

1 tropische vetplant **5** voorlopig in elkaar naaien **9** notie
14 eetbaar knolletje **19** vragend voornaamwoord
20 afkeer **22** blijkt **24** telwoord **26** water in Friesland
28 theaterstuk **30** fijne bijzonderheid **33** getallenloterij
35 plus **36** zeehond **38** prul **39** herkenningsteken in papier
40 vrouwtjesschaap **41** toetje **42** kippenproduct
44 kippeneigenschap **46** irritant **47** roem **48** bevestiging
49 babbelkous **51** lichaamsdeel **53** felicitatie
55 bioscoopvoorstelling **57** uitgeput **58** dichte menigte
59 onontwikkeld insect **60** hoesten **61** beklemming
62 landstreek **65** gordijnroede **67** warme drank
69 bijwoord **70** sprookjesfiguur **71** huidbedekking in de hals
75 opening in de muur **76** buislamp **78** bewijsstuk
81 steen afkomstig uit de ruimte **83** omslag **85** laagtij
86 houvast **88** Europese politiedienst **89** veel meer dan één
91 van de wind afgekeerde zijde **92** in orde
93 kastelein **94** bestek **95** zeer gevorderd **97** vrouw met leeuwenlichaam
98 toiletartikel **99** blauwwit metaal
100 zoutoplossing.

VERTICAAL

2 dienst Gemeentewerken (afk.) **3** schijn **4** onbepaald telwoord
5 hertensoort **6** keurmerk op gewichten **7** in model gebracht
8 toonaangevende groep **10** grafische werkwijze **11** zwevend vallen
12 klein kind **13** klap **15** tegen **16** koppel **17** van geringe dichtheid
18 nul **20** tijdelijk gebruiken **21** stof in botten **23** Europese taal
25 geluid van een explosie **27** omroep **29** gevuld **31** bladader
32 bezoedeling **34** vooruit! **35** lengtemaat **37** als huis gebruiken
41 hoofdbescherming **43** elk **45** opschudding **47** het zij zo!
48 gewrichtspijn **49** beroep **50** heks **52** aarden vaas **54** tijdperk
55 pit **56** in iemands voordeel **62** prikkelgeleider **63** berggeel
64 muziekinstrument **66** waterjuffer **68** restaurantbediende
72 muziekstuk ter oefening **73** stapel **74** knoflooksaus
77 leedwezen **79** rivier in Siberië **80** spijs **82** Amerikaanse dans
84 reeds **86** wintersportartikel **87** vloeibaar **89** de mensen
90 krankzinnig **92** voegwoord **96** muzieknoot.

© Sanders puzzelboeken

77	1	21	35	75	56	88	67	52	29	43	54	5	72	11
93	80	99	43	69	23	48	1	74	96	3	36			

ACTIE

Gezond hARd melken met (VLOG) Optimix Lipo Turbo

- Levert veel energie en eiwit
- Effectieve vetzuren
- Verstrekking is mogelijk via een voermengwagen, krachtvoerboxen of los voor het voerhek
- VLOG/GMO-vrij

Maand december (2021)

**€ 21 per ton korting op basisprijs
en maand januari (2022)**

**€ 22 per ton korting op
de basisprijs.**

**Zuiver
voer**

Hoofdkantoor

Rijnhaven 14, Wageningen
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0317-499599
info@argroep.nl
www.argroep.nl

AR Voer

T 0317-499510
voer@argroep.nl

AR Plant

Zandweistraat 20, Waardenburg
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0418-655944
plant@argroep.nl

AR Biologisch

T 0317-499575
biologisch@argroep.nl

AR Bedrijfsontwikkeling

T 0317-499599
info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

AR Coproducten

T 0316-293966 / 06-10546974
info@ar-coproducten.nl
www.ar-coproducten.nl

Voermeesters

T 0317-499595
info@voermeesters.nl
www.voermeesters.nl

CAF

T 0418-655927
info@caf.nl
www.caf.nl

Rijnzate

T 0317-499542
info@rijnzate.nl
www.rijnzate.nl

Welkoopwinkels van AR:

- Barneveld
- Didam
- Elst
- Geldermalsen
- Putten
- Veenendaal
- Wijk bij Duurstede
- Woudenberg
- Wageningen
- Zaltbommel

AR realiseert